

ОДБРАНА

Година XIII ■ Број 295/296 ■ 15. јануар 2018. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

Тема

ВОЈНИ БУЏЕТ 2018.

ISSN 1452-2160

9771452216004

Едиција ВОЈВОДЕ

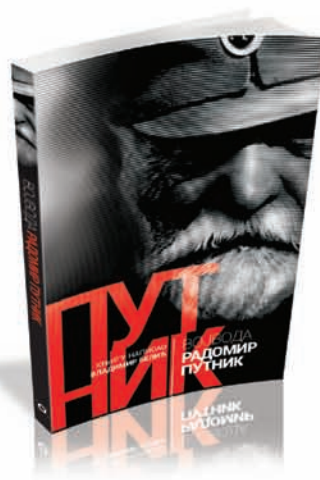
Велике годишњице су и велика подсећања, хоризонтални пресеци наше сопствене историје. Годишњица Великог рата вратила нам је у живу интересовања многе историјске личности тог периода. Биографије славних српских војвода исписују најсветлије странице наше војне и свеколике историје.

ВОЈВОДА ПЕТАР БОЈОВИЋ

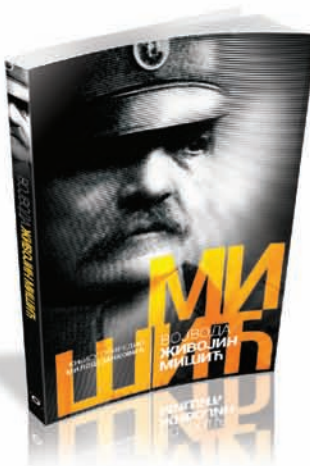
Томислав Гаврић,
Драган Симовић
Броширано,
ф. 13×20, 140 стр.
шифра: 111347
цена: 396,00
са попустом: 297,00

ВОЈВОДА РАДОМИР ПУТНИК

Владимир Белић
Броширано,
ф. 13×20, 142 стр.
шифра: 111348
цена: 396,00
са попустом: 297,00

ВОЈВОДА ЖИВОЈИН МИШИЋ

Милош Јанковић
Броширано,
ф. 13×20, 152 стр.
шифра: 111349
цена: 396,00
са попустом: 297,00

ВОЈВОДА СТЕПА СТЕПАНОВИЋ

Е. Белић
Броширано,
ф. 13×20, 186 стр.
шифра: 111350
цена: 396,00
са попустом: 297,00

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ОДНОСЕ СА ЈАВНОШЋУ
Медија центар „Одбрана“

СПОМЕН
ЗБИРКА
ПАВЛА
БЕЉАНСКОГ

ПРИЧА О ДВОЈЕ УМЕТНИКА:

Љубица Цуца Сокић (1914–2009)
и Богдан Шупут (1914–1942)

Мала галерија Дома Војске Србије
11–31. јануар 2018.
Браће Југовића 19, Београд

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране и Војске Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Ратника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Стевица С. Карапандин, пуковник

Главни и одговорни уредник

Владимир Почуч, потпуковник

Заменик главног уредника

Александар Петровић, капетан

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић

Новинари

Сања Анђелковић
Владимир Вјештић
Мирјана Крстовић, поручник
Биљана Миљић

Стални сарадници

др Себастијан Балаш, др Славиша Влачић,
Милосав Ц. Ђорђевић, др Милан Мијалковски,
др Зоран Миладиновић, др Владимир Баровић,
др Миљан Милкић, Будимир М. Попаић,
Милош Стругар, Никола Остојић, Бојан Рајић,
Влада Ристић, Милена Милетић, Александар Киш

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликковни уредник)
Станислава Струњаш (техничка уредница)

Фотографија

Даримир Банда, Душка Стефановић, Јово Мамула
(фото-репортери)

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски,
Јелица Живановић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Документација

Горан Станковић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809

Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808

Секретар редакције 3201-809; 23-079

Прелом 3240-019; 23-583

Маркетинг 3201-728; 23-728; 3349-536

Преплата 3241-009; 3201-995; 23-995

Продаја 3201-810; 3241-254; 23-810

ТЕЛЕФАКС 3241-258

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МП „Одбрана“

Преплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ
месечно 160 динара. За претплатнике преко
Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд

ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 295/296

НА СТАЈАНИЦИ

Снимио
Игор САЛИНГЕР

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ 181

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
И ВОЈСКА СРБИЈЕ
У 2017.

Потпуковник Дејан Беда,
командант 101. ловачке
авијацијске ескадриле

ВИТЕЗОВИ
ПРЕДАНИ
ЗАДАТКУ

Најбоље одељење
Прве бригаде
РЕЦЕПТ
ЗА УСПЕХ

Како ће изгледати свет
у новој години

ПРИМАТ СИЛЕ
НАД ПРАВОМ

Јелена Милошевић Јовановић,
сликарка и дизајнерка

БЕСПРЕКОРНА
БАЛКАНСКА ДУША

У овом броју...

- 6 **Буџет Министарства одбране за 2018. годину**
ФОКУС НА РАЗВОЈУ И ЖИВОТНОМ СТАНДАРДУ
- 14 **Прва српска ескадрила**
ВЕК НАД НАШИМ НЕБОМ
- 18 **Војна болница Ниш**
ПОСВЕЋЕНИ ЉУДИМА
- 24 **Сећање на школовање прве класе Пешадијске подофицирске школе**
У ЦОКУЛАМА СА ШУМИГЛАМА
- 26 **Контраадмирал Марио Карузо**
УМРЕЖАВАЊЕ НАУЧНИХ ИНСТИТУЦИЈА
- 28 **Духовна и морална обнова Војске**
ЗАПИСАНО У ТРАДИЦИЈИ И ГЕНИМА
- 42 **Великани српске војне хирургије**
— др Владан Б. Борђевић
ХИРУРГ, ПОЛИТИЧАР И КЊИЖЕВНИК

Законом о буџету Републике Србије за 2018. Министарству одбране опредељена су средства у износу од 70,5 милијарди динара, што је за 11,6 милијарди више у односу на прошлу годину. Износ од 70,5 милијарди динара представља збир средстава из „државне касе“ у износу од 67,4 милијарди динара и прихода Министарства од 3,1 милијарде динара. Државни секретар Бојан Јоцић за „Одбрану“ каже да је буџет боље избалансиран него претходне године, јер на персоналне трошкове одлази 52,2, на оперативне 26,5, а на инвестиције 21,3 одсто. „Тежимо идеалном односу 50–30–20“, истиче Јоцић, уверен да су држава и Министарство на добром путу у достизању тог циља.

У интервјуу нашем магазину, командант 101. ловачко-авијацијске ескадриле потпуковник Дејан Беда одговара на питања у вези с новопристиглим *миговима* из Руске Федерације, али и о судбини преосталих авиона МиГ-21.

– Наш први задатак и приоритет у овом тренутку јесте да прихватимо новопридошле авионе и да их уведемо у употребу, други је да обезбедимо да „двадесетдеветке“ у потпуности преузму улогу контроле и заштите ваздушног простора, и трећи, за нас најважнији, обнављање летачког кадра млађим пилотима. У складу с тим, део пилота с дозвучне авијације има преобуку на авионима МиГ-21, како би искористили њихове доступне ресурсе, ради смањења искоришћења ресурса авиона МиГ-29 – каже потпуковник Беда.

Рубрика „Свет“ у новом броју доноси предвиђања најважнијих геополитичких кретања за нову годину. Из мноштва таквих анализа, стручњак за међународне односе Милош Стругар, издваја два, која долазе с различитих полова савремене светске политике. Једно је написао Роберт Мали, председник Међународне кризне групе и бивши специјални помоћник председника Обаме. Аутори друге анализе су Андреј Кортун, генерални директор Руског центра за међународне послове, и Иван Тимофејев, директор програма „Савремена држава“ у Валдаи клубу. И руски и амерички аналитичари деле веома песимистичну визију света у 2018. години, не виде могућност позитивног помака ни на једном од кључних међународних питања и кризних жаришта, те очекују даље погоршање у међународним односима и бројне опасности од оружаних сукоба.

На трибини Медија центра „Одбрана“ на прошлогодишњем Београдском сајму књига посвећеној војној етици изречени су занимљиви ставови о тој, увек живој и актуелној, теми. Ако не постоји хуман однос човека према човеку, онда нема ни етике, ни етоса. Ако је непријатељ функција коју треба уништити, а не човек, онда не постоје људи. То је питање зла, мржње. А кључни моменат који доноси зло јесте кад не доживљавате другог као човека, него као нешто што треба да буде уништено. То доноси рашчовечење и немогућност успостављања односа заједнице, која је предуслов постојања морала, односно етике. Ако војска није хумана, онда је машина за убијање и не служи ничему – каже се у тексту „Записано у традицији и генима“ у рубрици „Друштво“.

Пажњи читалаца препоручујемо и специјални прилог „Министарство одбране и Војска Србије у 2017. години“, који подсећа на најважније догађаје и достигнућа у систему одбране наше земље. ■

БУЏЕТ МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ ЗА 2018. ГОДИНУ

ФОКУС НА РАЗВОЈУ И ЖИВОТНОМ СТАНДАРДУ

Министарство одбране, са свим својим припадницима, са Генералштабом Војске Србије, уз велику подршку Владе Републике Србије и врховног команданта Војске Србије Александра Вучића, урадило је много и променило доста ствари на боље. Руководство земље жели озбиљно да се посвети решавању проблема с којима се систем одбране предуго суочава, а ми желимо боље опремљену, снажнију и задовољнију војску – каже државни секретар Бојан Јоцић.

Припадници система одбране дочекују 2018. годину охрабрени најавима државног руководства да за Војску, али и целокупни систем безбедности Србије, долазе бољи дани. Амбициозан пројекат масовне станоградње могао би да реши подстанарске муке и понуди извеснију будућност многим у униформи. Почетак изградње првих стамбених блокова, у којима би цена квадрата требало да износи око 500 евра, очекује се на пролеће. До тада, знатно већи војни буџет за 2018. годину један је од конкретнијих разлога за оптимизам. Током децембра прошле године реализоване су исплате бонуса од 10.000 динара, као и поклона за Божић и Нову годину деци запослених у Министарству одбране и Војсци Србије, а кренуло се и у набавку нових комплета униформи и чизама. Пунија војна каса одразиће се и на обнављање борбених средстава, а и функционисање сложеног организма какав је систем одбране требало би да се одвија са што мање потешкоћа.

Искористили смо прилику да од државног секретара у Министарству одбране Бојана Јоцића и начелника Управе за буџет и финансије пуковника Милана Милуновића затражи-мо одговоре на нека од питања која занимају припаднике Војске, а односе се на нови буџет и његову расподелу. Заједнички став двојице људи који воде бригу о војној каси је да – уколико желите да имате озбиљну, употребљиву Војску, морате знати да то није јефтино. Новца никад доста. Међутим, имајући у виду ситуацију у којој се држава налази, резултате фискалне консолидације и економски раст, као и безбедносне изазове и претње, може се рећи да ће војни буџет обезбедити реализацију утврђених мисија и задатака.

Буџет и развојни и социјални

Законом о буџету Републике Србије за 2018. годину Министарству одбране опредељена су средства у укупном износу од 70,5 милијарди динара, што је за 11,6 милијарди ди-

нара већи износ од средстава која су Законом о буџету Републике Србије утврђена за 2017. годину.

– Износ од 70,5 милијарди динара представља збир средстава опредељених из „државне касе“ у износу од 67,4 милијарди динара и прихода Министарства одбране у износу од 3,1 милијарде динара. Структурално посматрано, можемо рећи да је буџет боље избалансиран у односу на претходне године, јер на персоналне трошкове одлази 52,2 одсто, на оперативне 26,5 одсто, а на инвестиције 21,3 одсто буџета. Тежимо идеалном односу 50–30–20 и уверен сам да смо на правом путу да га својим радом у блиској будућности и достигнемо – каже државни секретар Бојан Јоцић.

Таква структура буџета, према његовим речима, указује да буџет у 2018, као и у 2017. години, има социјални карактер јер су њиме предвиђена средства за повећање плата запосленим у Министарству одбране и Војсци Србије од 10 одсто. Поред наведеног, буџет има и развојни ка-

рактер, с обзиром на то да је 21,3 одсто од укупно опредељених средстава предвиђено за опремање и инвестиције.

Са наведеним је сагласан и начелник Управе за буџет и финансије пуковник Милан Милуновић и додаје да су средства опредељена за оперативне трошкове процентуално нижа у односу на претходну годину, што и јесте један од циљева Министарства одбране. Смањивањем оперативних трошкова ствара се додатни простор да се приликом планирања буџета средства преусмере на развој и опремање, што је и у складу са мерама фискалне консолидације јавних финансија које спроводи Влада Републике Србије. У том смислу, смањење оперативних трошкова није утицало на смањење оперативних способности Војске, а као показатељ томе истичемо да су реализовани бројни садржаји обучавања и вежби, у земљи и иностранству. Такође, Војска је извршавала задатке на обезбеђивању административне линије према Аутономној Покрајини Косово и Метохија, задатке у вези са мигрантском кризом, на гашењу пожара и друге.

Разлоге за знатно већа издвајања за потребе одбране наши саговорници виде у континуитету државне политике и разумевању савремених безбедносних изазова и сагласни су да Србија у сваком тренутку треба да буде спремна за одбрану својих националних интереса, у контексту политике војне неутралности.

У вези са наведеним државни секретар подсећа да су у 2017. години средства утрошена за опремање Ратног ваздухопловства са шест авиона МиГ-29, опремање јединица Војске Србије стрелачким наоружањем, термовизијским, ласерским и оптичким нишанским системима, балистичком опремом, падобранима, ракетама и муницијом свих калибра. Он наглашава да је набављено 7.030 комплекта теренске униформе М-10, а уговорена је и набавка више од 20.000 комплекта униформе М-10, чија се испорука очекује током 2018. године и других делова одећне опреме. Поред наведеног, набављено је 10.000 пари чизама теренских М-10 и уговорена је набавка 27.003 пара чизама теренских М-16, чија се испорука такође очекује у 2018. години. За потребе војног здравства набављени су мултислајсни скенер и нови апарат за магнетну резонанцу са напредним секвенцама, а пуштен је у рад и нови лабораторијски систем у Институту за микробиологију ВМА. Такође, он указује да се поред опремања водило рачуна и о инфраструктури и да је завршен 81 стан на Бежанијској коси, завршена изградња објеката на Бази „Југ“, започето реновирање објеката Војне академије и завршена гасификација комплекса у ТРЗ „Чачак“.

– Повећана улагања у Војску у 2018. години, између осталог, могу се сагледати у новим пројектима из области инфраструктуре, модернизације и ремонта наоружања и војне опреме. Такође, у односу на почетно одобрена средства у 2017. години, повећана су издвајања и за набавку нове опреме за Војску Србије у укупном износу од девет милијарди динара, преваходно за набавку хеликоптера Х145М и наставак опремања најсавременијим наоружањем и војном опремом по пројекту „1.500+“ – наглашава Јоцић.

На знатна средства која су опредељена за набавку опреме за Војску, инфраструктурне пројекте, модернизацију и ремонт наоружања и војне опреме указује и пуковник Милан Милуновић. Он истиче да се у буџету за 2018. годину налазе три нова инфраструктурна пројекта као и један нови, који се односи на модернизацију и ремонт наор-

ружања и војне опреме. У наведеним пројектима у 2018. години средства су планирана за: адаптацију и реконструкцију објекта Питомачког клуба на Војној академији, извођење радова на реконструкцији пиштољског стрелишта на Војној академији, изградњу хангара са акумулаторском станицом за смештај и одржавање хеликоптера на аеродрому Ниш и модернизацију и ремонт средстава наоружања и војне опреме, од чега је највећи износ средстава опредељен за модернизацију авиона МиГ-29, као и за ремонт остале војне опреме. Укупно за реализацију наведених пројеката одобрена су средства у износу од 2,6 милијарде динара. Такође, за реализацију развојних задатака научноистраживачке делатности опредељен је износ од 1,1 милијарде динара, који ће умногоме допринети развоју нових и модернизацији постојећих система наоружања, првенствено ослонцем на истраживачке, развојне и производне капацитете Републике Србије, истиче начелник Управе за буџет и финансије.

Државни секретар
Бојан Јоцић

Мере за бољи социјални положај

Питање животног стандарда у директној је сразмери са приливом и одливом кадра, па Министарство одбране веома озбиљно приступа решавању овог проблема, кажу надлежни и подвлаче да је социјални аспект, односно брига за људе и побољшање стандарда и услова живота и рада професионалних припадника Војске Србије императив Министарства.

– Поред повећаних износа дневница за службено путовање, рад на терену, за опште дежурство, за чланове посада пловних објеката, за службу на посебним војним објектима, увођење солидарне помоћи за рођење детета, исплате бонуса и поклона деци запослених за Божић и Нову годину, Министарство одбране у сарадњи с Генералштабом предузима низ мера и активности којима ће се у свим сегментима унапредити квалитет живота и рада професионалних припадника наше војске – каже државни секретар Јоцић. Он подсећа и да је недавно установљен и систем новчаног награђивања у виду боравка у објектима за одмор и рекреацију Министарства одбране, који ће се и у наредном периоду користити као један од видова стимулације за постигнуте резултате рада.

Начелник Управе за буџет и финансије пуковник Милуновић истиче да је након анализе ефеката одредби *Правилника о плаћама за војна и цивилна лица*, за које је планирано да ступе на снагу 1. јануара 2018, утврђено да би настали

знатни негативни ефекти по стандард професионалних припадника, што је спречено њиховим брисањем пре ступања на снагу, чиме је обезбеђено да се задржавају положајне групе и коефицијенти након нових постављења.

– Поред повећања плате од 10 одсто, почев од плате за децембар 2017. године, које се исплаћује у јануару 2018, за идентичан износ повећаће се и накнада за дежурство у систему противваздухопловне одбране и у систему трагања и спасавања, накнада за службу под отежаним условима, накнада за дежурство у војноздравственим установама, као и сви додатни коефицијенти за посебне услове службе и специфичну војну службу. На овај начин обезбеђен је континуитет заштитног института за вредновање постигнутих резултата у раду, образовању и усавршавању и достигнутог степена искуства – наводи Милуновић.

Решењем министра одбране на нивоу система одбране образована је посебна радна група ради унапређења статуса и стандарда запослених у Министарству одбране и Војсци Србије. Она, према речима наших саговорника, интензивно ради на анализи прописа који се односе на професионалне припаднике Војске и могућности за унапређење у свим сегментима, чиме су обухваћени прописи из области пензијског и инвалидског осигурања, војне, радне и материјалне обавезе, прописа о пријему у службу, као и регулативе којом су уређене плате, накнаде трошкова, остала примања и стамбено збрињавање.

– Као што је познато, некада су припадници Војске Србије и чланови њихових породица остваривали одређене припадности које су произиласиле из специфичности војног позива. Припадности су компензовале одређена ограничења и биле су добра подршка животног стандарду припадника, нарочито у периоду када се породица прилагођавала ситуацији због прекоманде или у другим случајевима проис-

теклим из специфичности војног позива. Ови прописи су у међувремену измењени, а права укинута. Посебна радна група размотриће оптималне могућности да се у подзаконске прописе врате нека од ранијих решења, наравно, у оквирима буџетских средстава. Након што та група изнесе предлог министру одбране, процедуре за измене прописа спроводиће се у току 2018. године – каже државни секретар.

И даље субвенције, али и најава изградње станова

Од почетка примене програма субвенционог кредитирања стамбено питање на тај начин решило је 3.112 професионалних војних лица. У 2017. години за субвенционисање стамбених кредита обезбеђена су 462 милиона динара, а исплаћено је 376 субвенција.

– Због великог интересовања професионалних војних лица Влада Републике Србије дала је сагласност да се из остварених прихода издвоји још 150 милиона динара за субвенционисане стамбене кредите у 2017. години. У буџету за 2018. годину за ову намену предвиђено је 300 милиона динара. Међутим, имајући у виду велики број нерешених стамбених питања у Војсци и да интересовање професионалних припадника за решавање тог проблема из године у годину све више расте, у току саме реализације пратиће се тренд

заинтересованости и правовремено предузимати адекватне мере – каже пуковник Милуновић.

Суштина напора Министарства одбране, како истиче пуковник Милуновић, јесте да професионалним припадницима наше војске обезбеди што више начина на које могу решити стамбена питања, а ствар слободног избора је за који ће се они одлучити.

Један од најсигурнијих начина решавања стамбеног питања јесте изградња станова. У том смислу планиран је пројекат изградње 30.000 станова за припаднике сектора безбедности, чијом реализацијом ће многи професионални припадници Војске решити своје стамбено питање, што може утицати и на евентуално смањење интересовања за решавање стамбеног питања путем кредита, сагласни су и државни секретар и начелник Управе за буџет и финансије. Међутим, услови за решавање стамбених питања професионалних припадника Војске Србије, тврде саговорници, свакако ће се у афирмативном смислу мењати и прилагођавати новонасталим условима, што ће утицати и на промену прописа за решавање стамбених питања, па и Програма.

– Имајући у виду општи тренд пада каматних стопа на стамбене кредите, Министарство одбране створило је могућности професионалним војним лицима да могу да уговарају и рефинансирају стамбени кредит по повољнијим условима, у виду смањења каматне стопе и слично, што је већ знатан број корисника кредита и искористио, те на тај начин смањено рату кредита – истиче Јоцић.

Пуковник Милуновић објашњава да је рефинансирање стамбеног кредита могуће и код друге банке, која преузима обавезу администрирања субвенције држави, али такво рефинансирање може да се врши само код банака које су потписници уговора за конкретну годину.

– Код оваквих ситуација корисници кредита морају добро да воде рачуна о исплативости рефинансирања, јер такве трансакције обавезно проузрокују друге, веома често скривене трошкове, који могу превазићи саму корист која се добија рефинансирањем. У наредном периоду, у складу с трендовима на тржишту, Министарство одбране предузимаће мере за обезбеђење што повољнијих услова кредитирања за професионална војна лица – каже Милуновић.

Могућа унапређења

Државни секретар Јоцић и пуковник Милуновић подсећају да је и претходних година проценат реализације буџета био на високом нивоу, али да постоји простор за унапређења и побољшања.

– Ту првенствено мислимо на правовременост у доношењу планова набавки и прецизније планирање активности и расхода. У том смислу, потребно је сарадњу између „тактичких и техничких“ носилаца подићи на виши ниво, што ће омогућити да јединице и установе Војске Србије и организационе целине Министарства одбране постигну потпуну координацију приликом планирања и извршења одобрених финансијских средстава. Само уз овакав и домаћински и рационалан приступ може се обезбедити наменска, потпуна, тачна и благовремена реализација буџета, и остваривање дефинисаних циљева Министарства одбране и Војске Србије – закључује државни секретар. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

Снимили Даримир БАНДА и Јово МАМУЛА

Пуковник Милан Милуновић

ПОТПУКОВНИК ДЕЈАН БЕДА,
КОМАНДАНТ 101. ЛОВАЧКЕ АВИЈАЦИЈСКЕ ЕСКАДРИЛЕ

После безмало три деценије авијација је почела да обнавља техничке ресурсе. Прошлогодишња набавка руских хеликоптера Ми-17В-5, затим потписивање уговора о куповини шест „Ербасових“ Н-145М и, најзад, испорука шест „мигова“ из састава Ваздушно-космичких снага Оружаних снага Руске Федерације мењају слику стања у нашем ратном ваздухопловству. Ако се томе додају и најаве државног врха о могућој набавци још неколико нових

„седамнаестица“, те ракетних система ПВО средњег и великог домета, небо постаје ведрије!

Вест да су на Батајницу стигле дуго очекиване „двадесетдеветке“ команданта 101. ловачке авијацијске ескадриле потпуковника Дејана Беду и неколико најiskusнијих пилота његове јединице затекла је у Липецку, где се, управо тих дана, одвијала летно-тактичка вежба „БАРС 2017“. Два можда најзначајнија догађаја за српску ловачку авијацију у години за нама сусрела су се непланирано у једној октобарској недељи.

○ Да сīте могли да бираиīте, где бисīте били 2. октoбра прошле године – у Београду или Липецку?

– Изабрао бих Липецк. Вежба „БАРС“ је јединствена прилика да се стекну значајна искуства у летачком центру где су створени стандарди и правила употребе многих руских борбених авиона, између осталог и авиона МиГ-29. Тамо смо имали прилику да летимо са људима који представљају сам врх професије. Апсолутни врх када је реч о том типу авиона. То се није смело пропусти-ти. А наши „мигови“ су нас сачекали.

ЕЗОВИ ЕДАНИ ДАТКУ

избора био је то што бисмо тај авион највише познавали. Инфраструктура, његово одржавање и употреба били би, на неки начин, за нас већ виђена ствар. Треба напоменути да су многе земље које су у претходном периоду одлучиле да повуку авион МиГ-29 из употребе, сада покренуле процедуре обнове и продужења ресурса. То нам довољно говори о томе да је реч о авиону који има перспективу. Већина земаља сличног економског стања као Србија прибегавају сличним решењима и користе авионе исте генерације као и ми. Дакле, када је реч о донацији „мигова“ из Русије, имајући у виду ситуацију у којој се налазимо, сматрам да је то оптимално решење, које ће одржати и повећати

Наш први задатак и приоритет у овом тренутку је да прихватимо новопридошле авионе и да их уведемо у употребу, други је да обезбедимо да „двадесетдеветке“ у потпуности преузму улогу контроле и заштите ваздушног простора, и трећи, за нас најважнији, јесте обнављање летачког кадра млађим пилотима

○ Било је разних реакција на аранжман који смо склопили с Руском Федерацијом о донацији и модернизацији њих авиона. Од егзалтације до изјава да је реч о „олујинама“. Да ли је МиГ-29 ловац који нам је потребан?

– Када је пре извесног времена разматрана могућност набавке новог авиона, између неколико најозбиљнијих „кандидата“ био је и наследник авиона који тренутно имамо МиГ-29М, односно како се сад означава МиГ-35. Један од основних аргумената у корист тог

оперативну способност наше ловачке авијације.

○ Шта подразумеваће под „оптималним решењем“?

– За веома кратко време бићемо оперативно способни. А то не би био случај да смо добили или купили било који други тип ваздухоплова. Процес освајања нове технике тражи много времена, затим повећање броја људи у одржавању, уређење инфраструктуре... Све то изискује и велика улагања. Овако нема компликованих процедура преласка на други тип авиона.

○ Дакле, МиГ нема алтернативу?

– Увек постоје алтернативе. Али ми говоримо о оптималним решењима. Цена авиона на тржишту је само једна ставка у укупним трошковима. Може се догодити да најскупљи авион буде јефтинији за експлоатацију од оног који иницијално кошта мање. Хоћу да кажем да ће донација о којој говоримо учинити да у најкраћем могућем року „усвојимо“ новопридошле авионе и задржимо потребну оперативну способност.

○ Више ћућа сће поменули „усвајање“. Зар нам нису исборучени исти авиони какве већ имамо?

– Базно, тај авион јесте исти. Стигло је неколико „мигова“ верзије 9.13, који се у неким детаљима разликују од 9.12, који већ имамо. Те разлике нису значајне да би представљале проблем. Пилоти ће врло брзо овладати њима, а техничком особљу требаће нешто више времена да се „упознају“ с новим системима на тим авионима. Тај процес је већ почео и трајаће истовремено док трају припреме авиона за летење.

○ А када ће полетети?

– Припреме теку по плану и очекујемо да током године сви авиони уђу у оперативну употребу.

○ Држава је одвојила 185 милиона евра за модернизацију и продужење животног века авиона које нам је донирала Руска Федерација, али и четири лешелице које су до сада биле у саставу 101. ловачке авијацијске ескадриле. Знамо ли како ће точно изгледајући авиони и чиме ће бити опремљени и наоружани после модернизације?

– У прве две уговорене фазе авиони ће се довести на стандард СД, то јест на стандард који већ имамо на нашим авионима, а он подразумева модернизацију навигацијског система, комуникације и система одржавања. Када је реч о трећој фази, ми имамо јасну слику шта нам треба и очекујемо одговор од руске стране да ли и у којој мери могу да одговоре нашим захтевима. Оквирно, то би требало да буде унапређење на стандард СМ, налик стандарду СМТ, по коме смо имали прилику да летимо у Липецку.

Q Да ли је у бројку од 185 милиона укалкулисано све о чему смо причали?

– Као што сам рекао, модернизација је и даље предмет преговора. Треба напоменути да су осим радова на нашим и авионима примљеним из Русије, уговорене и набавке озбиљне количине резервних делова који ће омогућити одржавање авиона у дужем периоду, затим неопходна средства за опслуживање ваздухоплова, као и ремонт авионских мотора.

Q Значи ли то да нам се, бар када је о ловачкој авијацији реч, не би поновила ситуација из 1999. године када су наши пилоти били на нишану агресора, а нису имали могућности ни да их „виде“ на толикој удаљености?

– Када се нађете у ситуацији у којој смо ми били 1999. године и напада вас систем с летачким радарским осматрачким станицама, великим бројем авиона који су наоружани, између осталог, активно радарски вођеним ракетама ваздух–ваздух, онда морате имати целовити систем како бисте се успешно одбранили. Ловачки авион је само један елемент тог система који се бави контролом и заштитом ваздушног простора. Ако не видите небо и немате јасну слику о томе шта се изнад и око вас дешава, онда не можете ни да донесете добру одлуку о употреби авијације. Када је реч о авионима које помињемо, у потпуности смо спремни за извршавање основне мисије наше једи-

нице – контроле и заштите ваздушног простора Републике Србије.

Q Поменули смо вежбу „БАРС“, која је у октобру прошле године одржана трећи пут заредом. Да ли је у 101. ескадри до сада усвојено нешто од тих искустава?

– Важно је рећи да на вежбу „БАРС“ нисмо ишли како бисмо нешто учили, већ ради размене искустава са колегама који су врхунски оспособљени за борбену употребу авиона МиГ-29. Један део искустава које смо донели с досадашњих вежби успешно смо применили и у обуци наших пилота. Из тог разлога на вежбу „БАРС“ до сада смо слали најсиксуније пилоте, који су могли да сагледају шта је све могуће пренети и применити код нас. У наредном периоду носиоци вежбе „БАРС“ биће млађи пилоти.

Q На шта заправо мислите?

– После прве вежбе „БАРС“ у Астрахану применили смо одређене елементе и искуства у обуци. Сви наши пилоти прошли су маневре бомбардовања из „ниске шеме“ које смо радили у Русији. То смо применили у обуци млађих пилота који се обучавају за авион МиГ-29. Такође, када је реч о зони „високог пилотажа“, ми смо одређене елементе радили, али смо сада видели њихов значај и важност у елементима ваздушне борбе. У Липецку смо „радили“ дејства по земаљским циљевима при бази облака од 400 метара, ваздушној борби пара авиона против одељења авиона у слободним маневрима и лете-

ње ноћу у групи на малом одстојању, што код нас тренутно није изводљиво због својства авиона које имамо.

Q Познајте ли да просечне године старости наших пилота представљају или могу представљати проблем за ловачку авијацију. Хоће ли се та чињеница мењати?

– То је реалност у којој смо се нашли због вишегодишњег изостанка озбиљног улагања у авијацију. То јесте показатељ колико је сложена и скупа обука ловачког пилота. Наша јединица је и пре сазнања о донацији поменутих шест авиона почела да тражи начине како да се млађи кадар усмери и обучи за авион МиГ-29, делом преласком с авиона МиГ-21, а делом са дозвучне врсте авијације.

Q Каква је будућност „двдесетјединица“?

– Једноседима је истекао ресурс, док су двоседи и даље у употреби. Авион МиГ-21 имаће запажену улогу у транзиционом периоду, док МиГ-29 у потпуности не преузме све задатке контроле и заштите ваздушног про-

стора. Наш први задатак и приоритет у овом тренутку је да прихватимо новопридошле авионе и да их уведемо у употребу, други је, као што сам рекао, да обезбедимо да „двадесетдеветке“ у потпуности преузму улогу контроле и заштите ваздушног простора, и трећи, за нас најважнији, јесте обнављање летачког кадра млађим пилотима. У складу с тим, део пилота с дозвучне авијације има преобуку на авионима МиГ-21, како би искористили њихове доступне ресурсе, а све ради смањења искоришћења ресурса авиона МиГ-29. Требало би касније да ти пилоти изврше преобуку на авион МиГ-29. Поред тога што се користи у обуци пилота, авион МиГ-21 је и у стално задејствованим снагама за контролу и заштиту ваздушног простора наше земље, коју ће постепено препуштати авиону МиГ-29.

Q Да ли пилоти надзвучне авијације себе доживљавају као елићу свог ђосла?

– Рекао бих да такав однос више имају остали према нама, него ми сами према себи. Мали број пилота досегне

да лети на авионима МиГ. Такође, међу нама постоји позитивно ривалство, конкретно међу пилотима који лете на МиГ-29 и МиГ-21. Али то ривалство засновано је на неким другим позитивним разлозима. Било би лепо да око себе имамо што више људи који могу да се пореде, неке „нове клинџе“ који ће поставити и нове стандарде. Посао пилота ловца тражи енергију младости. Зато идеална ловачка јединица има искусне команданте, командире и наставнике, али мора имати и младе, енергичне пилоте.

Q Било је некада веома популарно бити пилот ловац. Интересују ли се млади за тај посао?

– И даље има младих људи који имају жељу и мотив, али треба да их буде много више како бисмо могли искористити квалитет. Узмите за пример моју генерацију. Пре 30 година нас 2.400 здравствено способних конкурисало је за Војну ваздухопловну гимназију у Мостару, а у класу је уписано око 150. На Академију нас је отишло свега 35, а од тога је 11 „завршило“ на авиону МиГ-21. И то јесте била натпросеч-

на генерација. Садашњост је потпуно другачија. Правила тржишта пренела су се и на интересовање за нашу професију, тако да је интересовање младих испод потребног. Вредност једног војног ваздухоплова је изузетно велика, па при избору пилота немате права да спуштате критеријуме који су прописани и праксом доказани. Да би се приволели млади људи да раде тако одговоран посао и понуда услова рада мора бити боља.

Q Ипак не треба заборавити да је ствар пресвижа бити у ескадрили „Витезова“.

– Наравно да је велика част бити део групе људи који могу да се похвале да су пилоти МиГ-29. Била је велика част пратити авионе председника најмоћнијих земаља света који су долазили у Србију. Чули смо да је председник Народне Републике Кине Си Ђипинг био веома задовољан када је видео да су обезбеђење и пратњу његовог авиона преузели ловци нашег ратног ваздухопловства. Надамо се да смо оставили добар утисак. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

ПРВА СРПСКА ЕСКАДРИЛА

ВЕК НАД НАШИМ НЕБОМ

Почетком 1918. године створили су се услови да од мешовитих српско-француских ескадрила настану српске јединице. Тиме је остварена жеља Врховне команде да се на Солунском фронту српско ваздухопловство што боље оспособи за даљи самосталан рад и развој.

Врховна команда донела је 17. јануара 1918. одлуку о формирању Прве и Друге српске ескадриле. До тада српско-француска ескадрила AR-521, која је била стационирана на аеродрому Вертекоп, добија назив Прва српска ескадрила. За њеног команданта постављен је француски поручник српског порекла Михајло Мишел Маринковић. Прва српска ескадрила располагала је с 12 авиона типа AR1 и три ловца „њепор XXIV”.

Традицију јединице која је у историји остала упамћена по изузетној храбрости пилота негује и наставља 252. школско-тренажна авијацијска ескадрила из 204. ваздухопловне бригаде РВ и ПВО Војске Србије.

Министарство одбране и Војска Србије ове године обележавају стогодишњицу од формирања Прве српске ескадриле, јединице која је ватрено крштење имала у пробоју Солунског фронта. Сећање на храбре пилоте од заборава чувају припадници 252. школско-тренажне авијацијске ескадриле, у чијем саставу летачка знања и вештине стиче сваки пилот Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране.

Част да обележи важан датум – век од формирања Прве српске ескадриле – припала је управо тој јединици, а њен командант, потпуковник Бошко Шербеџија истиче да је реч о јубилеју који импонује, али и обавезује.

– Настојимо да будемо достојни наследници Прве српске ескадриле и да поносно чувамо традицију која је стечена напорним радом и трудом генерација одважних – каже потпуковник Шербеџија.

Храброст на испиту

Историја бележи да је већ половином маја 1918. године „српска авијатика” добила прилику да провери своје могућности и оспособљеност људи за сложенија дејства тиме што је учествовала у демонстративном нападу Друге армије у рејону Доброг поља.

Од Солунског фронта до Априлског рата

15

– Главкомандујући савезничких снага на Солунском фронту имао је поверење у српске пилоте, те их је укључио у план заједничке офанзиве. Општим планом напада јединицама „српске авијатике“ поверени су значајни задаци јер је ради прикривања припрема за пробој над сектором Прве и Друге српске армије требало што пре успоставити потпуну превласт у ваздуху – подсећа потпуковник Шербеџија и објашњава да је Прва српска ескадрила добијала задатке извиђања, фотографисања комуникација и железница и бомбардовање непријатељских објеката на правцу напада.

– Током двомесечних налета авијација је многобројним фотографисањем непријатељских положаја створила неопходну основу за извиђачку и обавештајну службу, обезбеђујући детаљну слику непријатељског система одбране – наводи потпуковник Шербеџија, напомињући да су захваљујући тим фотографијама израђене специјалне карте целог фронта с уцртаном фортификацијском организацијом.

У припремама за пробој Солунског фронта, додаје он, извиђачки авиони, опремљени радио-станицама, омогућили су регуларну артиљеријску ватру против непријатељских батерија, логора, раскрсница, нових траншеја и путева. Током припрема за офанзиву разрађен је и систем веза између пешадије и авијације, који је омогућавао утврђивање достигнутих положаја пешадије у нападу и обавештавање.

– Из авиона је вршено обавештавање радио-телеграфијом, а писани извештаји достављани су специјалним капсулама са лентом, које су бацане непосредно уз штабове заинтересованих јединица. Непрекидним бомбардовањем авијација је стално узнемиривала непријатеља и наносила му губитке у људству и материјалним средствима. Како се приближавао дан пробоја, циљеви су све чешће бивали мостови и остале комуникације на рубним деловима фронта – наставља потпуковник Шербеџија и истиче да се у делу фронта који је био одређен за главни правац напада истовремено одвијала уобичајена активност, ради прикривања намера.

Половином августа 1918. године, по наређењу српске Врховне команде, Друга српска ескадрила пребазирана је с аеродрома Врбена у Вертекоп и с Првом српском ескадрилом формирала је здружену јединицу, која је бројала око 40 авиона у оперативној употреби и неколико авиона у резерви.

– На тај начин, први пут на једном месту окупљена је већина српских ваздухопловаца, који су с великим полетом наставили заједничке припреме за битку. Осим тога, крајем августа и почетком септембра, део авиона AR1 и AR2 замењен је с 24 најмодернија бомбардера и извиђача „бреге XIV“, што је представљало знатно појачање у правом тренутку – каже командант 252. школско-тренажне авијацијске ескадриле.

Тачно у осам часова 14. септембра 1918, истовремено на целом фронту, започела је артиљеријска припрема за пробој Солунског фронта. Ураганска ватра из 1.718 топова трајала је 24 часа, уз повремене кратке прекиде како би авијација и осматрачи са земље могли да утврде ефекте дејства. Фотографисањем из ваздуха и непосредним осматрањем утврђено је да су артиљерци на појединим деловима фронта били врло успешни. Авијација је тог дана сарађивала у контрабатирању непријатељске артиљерије, нападајући бомбама и митраљезима из ваздуха логоре у позадини непријатеља.

– Због почетних успеха и пробоја Солунског фронта, авијација се интензивно користила за бомбардовање значајних тачака, складишта муниције, коректуру ватре, извиђање и подношење извештаја о кретању непријатеља и његових резерви. Само у једном дану бачено је више од четири тоне бомби из ваздуха. Услед брзог напредовања српских дивизија, било је отежано одржавање везе, па су српска и савезничка Врховна команда углавном информисане о стању на фронту на основу извиђања из ваздуха – истиче потпуковник Шербеџија и додаје да је посебан значај авијације био и у благовременом откривању непријатељске стратегијске резерве и њених намера.

ИЗНАД НЕПРИЈАТЕЉСКИХ ЛИНИЈА

Припадници Прве српске ескадриле били су врло активни у припремама за офанзиву на Солунском фронту. У току јула, августа и до половине септембра 1918. године извели су више од 750 борбених летова, учествујући у свим видовима ваздухопловних операција које су оствариване. Тако је, на пример, наредник Пешкир својим „њепором XXIV С1“ у летачку књижицу уписао 230 сати проведених над непријатељским линијама.

Напредовањем српских јединица, Прва српска ескадрила пребазирана је на Градско, у Скопље, па затим у Ниш, одакле је до краја рата пружала неопходну подршку копненим снагама српске војске и савезницима.

– Убрзо по ослобођењу Прва српска ескадрила добила је наређење да се пребаци из Ниша у Нови Сад, на добро уређен аеродром. У то време почиње да се означава у срп-

ским документима као Прва аеропланска ескадрила. У марту 1921. године постаје део Прве ваздухопловне команде, која је четири године касније преформирана у Први ваздухопловни пук. Затим је 1. јануара 1938. преименована у 201. ваздухопловну ескадрилу, да би заувек нестала у вихору Априлског рата 1941. године – каже потпуковник Шербеџија, сумирајући историју Прве српске ескадриле.

ЛАСТА НА ТЕСТУ

У саставу 252. школско-тренажне авијацијске ескадриле су ваздухоплови „супергалеб Г-4“ и „утва-75“. Очекује се и пријем нових авиона за обуку типа „ласта“, чиме ће се знатно побољшати обука pilota.

Ковачи будућих pilota

Данашња 252. школско-тренажна авијацијска ескадрила годинама с поносом чува сећање на Прву српску ескадрилу, учећи своје pilote да узоре налазе у традицији, а да у раду теже достизању најбољег у својој професији. Можда је то и кључ успешности ваздухопловаца 252. ескадриле, коју годинама уназад чине најiskusнији pilotи–наставници летења и врхунски ваздухопловно-технички састав, људи високих моралних особина, старешине највиших стручних знања, изражене креативности, опредељени и способни за тимски рад.

Непоколебљив дух припадника ескадриле и данас је од пресудног значаја при извршењу борбених задатка у оквиру ваздухопловне ватрене подршке јединицама КоВ-а. Осим тога, они су задужени и за обуку и тренаж пилота, као и вучу мета за гађање циљева у ваздушном простору. Ипак, у систему су најпознатији као прва препрека будућих пилота, с обзиром на то да им је поверен задатак селекције пилота-кандидата за Војну академију, као и целокупна њихова обука током школовања.

– Наша јединица годинама уназад остварује највећи годишњи налет у нашем ваздухопловству. То је и за очекивати јер се примарно бавимо најважнијим мирнодопским задатком у Војсци – селекцијом и обуком пилотског кадра – каже потпуковник Шербеџија, додајући да од селекције и обуке зависи какви кандидати улазе у ваздухопловство.

Будући да је за род авијације од животног значаја каквим кадром располаже и чији успех је остварив у оноликој мери у којој су њени припадници оспо-

Потпуковник Бошко Шербеџија

собљени, мотивисани и прилагодљиви ситуацији у којој се налазе, а у мањој мери од средстава ратне технике којом располажу, правремено планирање и избор људства је услов свих услова, сматра потпуковник Шербеџија.

– Непотпуна, нетачна и непоуздана оцена професионалне оспособљености пилота има веће последице него што је то у другим професијама. Тежина последица произилази из социјалне одговорности пилота. Пилот управља скупоченим борбеним средствима велике убојне моћи, па од његове професионалне оспособљености зависе не само та драгоцену материјална средства, него и животи великог броја људи. Због тога пилот не може ићи на задатак ако му својим знањем и увежбанашћу није дорастао – сматра потпуковник Шербеџија.

Савремени трендови у ваздухопловству, напомиње он, захтевају битно промењену структуру знања и способности, који се стичу одговарајућим школовањем и сталним оспособљавањем.

– Данас пилот Војске Србије треба да буде способан да одговори свим

изазовима времена у коме живимо. Мора бити широко образован, спреман да се непрекидно усавршава, стиче нова знања – каже потпуковник Шербеџија и додаје да то подразумева и непрекидно испитивање и померање граница својих способности.

Селективно летење и обука у 252. школско-тренажној авијацијској ескадрили представљају улазна врата свих пилота у РВ и ПВО. Кроз ту јединицу прошли су или ће тек проћи будући команданти ескадрила и бригада, као и будући команданти тог вида, можда чак и начелници Генералштаба. Управо зато, сматра потпуковник Шербеџија, сви који раде у њој имају највећу одговорност и обавезу да пружи свој максимум. Заузврат, они који су на одговорним позицијама, који су посвећени идеји стварања модерне и јаке авијације у Војсци Србије, морају учинити све да 252. школско-тренажној авијацијској ескадрили омогуће оптималне услове за живот и рад. ■

Мирјана КРСТОВИЋ
Снимио Игор САЛИНГЕР

ПОСВЕЋЕНИ

У години када обележава 140 година постојања, приоритети установе су реконструкција објекта хирургије, израда пројектне документације и почетак радова на изградњи ургентно-пријемног блока, којим би се омогућила оптимална функционална повезаност два највећа одељења у сектору хируршких и интернистичких грана, али и унапредила ефикасност у збрињавању ургентних болесника на једном месту

ЉУДИМА

Војна болница Ниш обележава 22. јануара значајан јубилеј – 140 година од оснивања. Наређењем Врховне команде српске војске, тога дана 1878. године формирана је Велика нишка војна болница код Телекуле за хиљаду рањених и оболелих. Комплекс Војне болнице Ниш данас носи име њеног оснивача, српског великана, санитетског пуковника др Владана Ђ. Ђорђевића, некадашњег првог доктора хирургије у Србији, академика, дипломате и политичара, оснивача Црвеног крста и Српског лекарског друштва.

Од тада, када је била једина здравствена установа у том делу Балкана, до данас Војна болница у Нишу развија се и унапређује, делећи судбину српске војске и народа. Била је санитетска подршка српској војсци кроз све ослободилачке и одбрамбене ратове.

– У време када слободарски свет обележава век од победе у Великом рату, сећамо се ондашње дивизијске Моравске војне болнице, која је дала немерљив допринос умањењу последица егзодуса који је задесио српску војску и народ, суочивши се с великим приливом рањеника и епидемијом пегавог тифуса широких размера – каже управник Војне болнице Ниш пуковник др Јовица Станојковић и подсећа да историја памти све тренутке прогона, патње, страдања, херојске борбе, издржљивости, надања и васкрсења српске војске.

Он такође истиче да у времену мира Војна болница свакодневно унапређује делатност и представља савремену организациону јединицу Управе за војно здравство Министарства одбране.

– Заједно с осталим војноздравственим установама остварујемо улогу у пружању здравствене заштите на примарном, секундарном и делом терцијарном нивоу. Квалитет рада унапређујемо редовним школовањем кадра, технолошко-техничким опремањем болнице и инфраструктурним унапређењем услова рада и смештаја – каже управник.

Статистика о броју прегледа и услуга потврђује да се у току године у организационим јединицама нишке војне болнице обави око пет хиљада хоспитализација, више од 300.000 специјалистичких и супспецијалистичких прегледа, око 25.000 дијагностичких процедура, 600.000 лабораторијских анализа и око 1.500 хируршких интервенција.

Приоритет инфраструктурно опремање

Пуковник др Јовица Станојковић подсећа да је Министарство одбране најавило и инфраструктурно опремање војних болница.

– У сарадњи с Управом за војно здравство сачињен је План стратешког развоја војноздравствених установа. У наредном периоду војне болнице у Нишу и Новом Саду имаће приоритет у инфраструктурном опремању.

У години јубилеја приоритети установе су реконструкција објекта хирургије, израда пројектне документације и почетак радова на изградњи ургентно-пријемног блока, којим би се омогућила оптимална функционална повезаност два највећа одељења у сектору хируршких и интернистичких грана, али и унапредила ефикасност у збрињавању ургентних болесника на једном месту.

Говорећи о дугогодишњој успешној сарадњи с Војномедицинском академијом, начелник Војне болнице Ниш каже да, ослањајући се у стручном погледу на ВМА, њихови корисници остварују највиши ниво услуга здравствене заштите.

– Значајан елемент сарадње с Војномедицинском академијом огледа се у едукацији и школовању наших

Пуковник др Јовица Станојковић

кадрова. Највећи број припадника ове установе стекао је висока стручна знања из различитих области савремене медицине. Тај тренд наставља се на обострано задовољство, а у корист наших осигураника – истиче пуковник Станојковић.

Војна болница Ниш препознатљива је и по учешћу припадника у мировним мисијама. Међународна војна сарадња доприноси унапређењу и одржавању мира у региону и свету, али је и један од стратешких мисија и задатака Војске Србије.

– Учешће у мировним мисијама за сваког нашег припадника представља професионални и лични изазов. Заједнички рад и размена искустава са колегама широм света јесте значајна за даљи развој њихове професионалне каријере. Континуитет учешћа Војне болнице Ниш у мултинационалним операцијама постоји још од 1973. године, када су наши људи били анга-

жовани у мисији Уједињених нација на Синају и у Анголи, а настављен је последњих година, мисијама у Конгу, Чаду, Републици Мали, Сомалији и Централноафричкој Републици – каже др Јовица Станојковић.

У периоду од 2003. до 2017. године у мировним операцијама учествовало је 170 припадника или 40 одсто санитетског кадра те установе.

– Тренутно је ангажовано 25 наших припадника, а споменућу да о квалитету њиховог залагања и стручности нашег особља уопште говоре бројна признања у земљи и иностранству – наводи управник Војне болнице Ниш.

Отворена врата и за грађане

Кад је реч о цивилно-војној сарадњи, установа је пре пет година почела да пружа здравствене услуге и грађанима Ниша, тачније осигураницима РФЗО Нишавског округа, као и оста-

лим категоријама осигураника. За потребе цивилних осигураника издвојили су трећину постељне мреже као и знатан број дијагностичких и терапијских процедура, у складу с важећим уговором.

На питање хоће ли нешто променити новостворени Ургентни клинички центар у Нишу, установа од великог значаја за читав регион, пуковник др Јовица Станојковић каже да је реч о терцијарној високоспецијализованој установи, која ће неспорно унапредити квалитет и квантитет услуга грађанима тог града.

– На тај начин се, међутим, неће много умањити потреба за пружањем здравствених услуга на секундарном нивоу. На последњој седници Здравственог савета града Ниша, у складу са стратегијом здравствене заштите града, апострофиран је значај Војне болнице као установе секундарне здравствене заштите и потреба за наставком досадашње сарадње.

Када говори о осталим видовима цивилно-војне сарадње, пуковник Станојковић подсећа да се остварује и кроз иницијативе Управе за војно здравство и Министарства одбране у

организацији пружања бесплатних услуга грађанима из региона, као и упућивањем супспецијалиста из установе у регионалне домове здравља ради пружања стручне помоћи. Посебно напомиње и ванредни, успешно обављени задатак – организације и пружања здравствених услуга мигрантима у прихватном центру у Прешеву у јеку „мигрантске кризе“.

Повољна здравствена ситуација у региону

Центар за превентивно-медицинску заштиту, као значајна организациона јединица Војне болнице Ниш, прати хигијенско-епидемиолошку ситуацију у зони своје одговорности. Она обухвата велику територију, укључујући Копнену зону безбедности према Косову и Метохији, границу с Бугарском и Македонијом, где су размештене јединице и установе Војске Србије, као и здружене јединице Министарства одбране и Министарства унутрашњих послова. Истовремено прате и здравствену ситуацију цивилног становништва. Управник Војне болнице Ниш каже да је, захваљујући континуи-

раном спровођењу мера хигијенско-епидемиолошког надзора, здравствена ситуација стабилна, односно повољна.

На питање, како „стоје ствари“ с попуњеношћу кадром и опремљеношћу, он каже да време у коме обитавамо носи изазове и бројна искушења, „због којих су очи јавности стално упрте у нас“.

– Суочавамо се с њима свакодневно, анализирамо и планирамо. Заиста чинимо додатне напоре како бисмо превазишли све изазове пред нама. Чињеница јесте да је савремена опрема неопходна, али не увек и пресудна. Богатство и снага Војне болнице лежи, пре свега, у људима, високостручним и преданим припадницима нашег колектива. Морам да истакнем да нема човека који не даје максимум. Залагање сваког појединца, оданост нашим циљевима и посвећеност, даје ми за право да верујем да ћемо испунити сва очекивања. На то нас обавезује светла традиција и углед Војне болнице Ниш, али и Војске Србије – закључује управник Војне болнице Ниш пуковник др Јовица Станојковић. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

Лекари Војне болнице Ниш у мировној мисији у ЦАР-у

РЕЦЕПТ ЗА УСПЕХ

Приликом недавног обележавања Дана Прве бригаде, за најбољу јединицу проглашено је Прво стрељачко одељење, Друге пешадијске чете 11. пешадијског батаљона из зрењанинске касарне „Народни херој Светозар Марковић Тоза“, којим командује заставник Жељко Купрешак. То престижно признање примио је од команданта Копнене војске генерал-потпуковника Милосава Симића.

Пред командира одељења, мали али врхунски обучен, сложен и снажан војнички колектив чине и десетари пушкомитраљесци Горан Обртнежев и Драган Перић, снајпериста Михајло Богнар, стрелци Горан Ђурић и Стевица Васиљев и возач Раде Грбић. Током године учествовали су на многобројним активностима, од којих се издвајају ангажовање на међународној вежби „Платинасти лав“ у Румунији и посебно у очувању Копнене зоне безбедности.

Снагу одељења, према речима заставника Купрешака, понајвише чини искуство његових припадника. Просечна старост људи је нешто више од четрдесет година, па са њима није тешко радити јер су за потпуно оспособљени за све што се од њих тражи. Поред тога, њихова чврста повезаност омогућује успешно извршење и најсложенијих и најтежих задатака. И поред „солидног“ просека година, физичка спремност је на високом нивоу и у много чему надмашују много млађе колеге. Редовно јутарње и кондиционо вежбање не пропуштају ни када временске прилике баш нису наклоњене.

– Огроман је успех када међу толико истих или сличних јединица, колико их је у Бригади, станете на челно место – каже непосредно надређени старешина потпоручник Катарина Плавшић, командир Вода за подршку, додајући да заставник Купрешак познаје сваког војника у душу и да војници своју обученост и приврженост послу исказују свакодневно, било на обуци и дужностима у касарни, било на вежбама и полигонима, стрелиштима.

А може ли код командира Купрешака другачије него баш тако. У Војсци је од 1992. године, са основним ВЕС-

ом ваздухопловног техничара. Пуних шест година одржавао је хеликоптере Ми-8 и летео на њима. У Диверзантском одреду провео је две године, а десетак у тадашњој Падобранској бригади и четири у Извиђачко-диверзантском батаљону. У међувремену, био је на обуци и стицао искуства у Сједињеним Америчким Државама, Норвешкој, Грчкој, Француској. Након 321 падобранског скока, ради одржавања инструкторске кондиције и данас два пута годишње скаче изнад Нишког аеродрома. Не жели да прави разлику између пешадије и специјалних јединица, јер су такви захтеви данашњих, али и будућих савремених борбених дејстава, па управо због тога настоји да богато знање и искуства током обуке пренесе на своје војнике јер, како каже, сва та знања и искуства су јалова ако их човек чува само за себе. Војници то безрезервно подржавају и прихватају, па не чуде ни резултати које постижу.

– Сви ми предано радимо свој посао, не очекујући за њега признања. Ту смо због Србије и њених грађана. Ипак, свака похвала, ако је заиста заслужена, даје импулс за још боље резултате. Потешкоћа, оних људских и војничких, има, али где их и ко их нема. Све је решиво уз узајамно уважавање и сложеност колектива. Тајна успеха једноставно не постоји, али рецепта има – каже заставник.

Оспособљеност и професионална преданост сваком додељеном задатку су кључни – сагласни су најбољи у Првој бригади, који су због богатог војничког искуства и знања често ангажовани и у обуци млађих колега у осталим јединицама. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

СЕЋАЊЕ НА ШКОЛОВАЊЕ ПРВЕ КЛАСЕ ПЕШАДИЈСКЕ ПОДОФИЦИРСКЕ ШКОЛЕ

У ЦОКУЛАМА СА ШУМИГЛАМА

– У априлу 1954. године дошли смо на Бањицу и 15 дана припремали се за првомајску параду. Никад нећемо заборавити аплаузе и уздахе народа пред Скупштином. Дуго смо увежбавали стројеви корак, у цокулама са „шумиглама”. Пуни ђонови, а пета поткована... па кад то „цикне” у асфалт, све пуца! Међутим, оценили су да су питомци Војне академије бољи од нас. Тешко нам је то пало, било је и суза јер нисмо демонстрирали своје умеће – причају за „Одбрану” некадашњи питомци.

Пуковници у пензији Мирослав Вујновић и Милан Шуша, са још 387 момака, кренули су 1. септембра 1952. у Пешадијску подофицирску школу у Зрењанину. Кажу да је „врховном војном руководством” Југословенске народне армије било јасно да обученост и борбена готовост свих армија света умногоме зависи од нижег старешинског кадра, подофицира, односно наредника.

– После Другог светског рата нижи старешински кадар ЈНА дошколовао се и уздизао у официрске чинове, па су јединице остајале без подофицира, што је решавано тако што је тај кадар попуњаван из редова такозваних рочних кадрова, млађих водника, који су школовани у једногодишњим школама. Међутим, како то није било задовољавајуће решење, руководство је одлучило да формира подофицирске школе и крајем априла 1952. године објавило конкурс за пријем питаца из грађанства за активне подофицира ЈНА, који је обухватао формирање и попуњу 13 школа. При томе су обухваћени сви видови, родови и службе, а прва на списку била је Пешадијска подофицирска школа, тако да смо се ми, опредељени за њу, одазвали – каже Вујновић.

Живот по строгим војничким правилима

Младићи, којих је на почетку било 417, живели су годину дана у Зрењанину, да би другу годину школовања наставили у Сомбору, на аеродрому, „седам километара од вароши”. Тај период, како каже пензионисани пуковник Милан Шуша, осим по школским договорштинама, памте по одласку у Београд, на војну параду.

– У априлу 1954. године дошли смо на Бањицу и 15 дана припремали се за првомајску параду. Никад нећемо заборавити аплаузе и уздахе народа пред Скупштином. Дуго смо увежбавали стројеви корак, у цокулама са „шумиглама”. Пуни ђонови, а пета поткована... па кад то „цикне” у асфалт, све пуца! Међутим, оценили су да су питомци Војне академије били бољи од нас. Тешко нам је то пало, било је и суза јер нисмо демонстрирали своје умеће – присећа се Шуша.

Војни пензионер Вујновић каже да су полазници по социјалној структури 90 одсто били „сељачког порекла”, долазили су из свих крајева Југославије, били су различитих националних припадности, вероисповести, културе и обичаја.

– Наш живот у школи почео је сложено, уз међусобно поштовање и велико другарство. О згодама, незгодама и потешкоћама током школовања у Зрењанину, Сомбору и Билећи подсећали смо се на досадашњим окупљањима и дружењима, почев од 2004. године, када смо обележили 50. годишњицу од завршетка школовања. Тај животни период за нас је био пун напора и тешкоћа у савладавању наставног плана и програма, али су нам здушно помагале старешине и наставници, који су нам били као родитељи. Као добри педагози, успели су да премосте нашу младост и зрелост, озбиљност и несташлуке, спроводећи у живот строге војничке законе и правила – каже Вујновић.

Ношени младошћу и ентузијазмом, младићи су узорно савладали све потешкоће и, како истичу, примерно овладали војним знањем, успешно положили све испите и с поносом дочекали 20. јули 1954, када су унапређени у чин активних водника ЈНА. Просечна средња оцена класе била је врло добра – 3,69.

И кад нас је макар двојица...

Прва класа „Пешадијске подофицирске“ завршила је школовање у Билећи, после чега су послати по целој Југославији, а њих двојица у 7. армију, у Сарајево, па одатле у Осијек, у „белу касарну“. Старешине су, кажу, изузетно реално вредновали њихов рад и резултате, па су од шесторице најбољих питомаца тројица пензионисана као пуковници, двојица као потпуковници, а један од њих постао је директор Народне банке Босне и Херцеговине.

Осим првомајске параде, која је била „незаборавно искуство“ јер су се „први пут пред врховним командантом и државним руководством осетили као припадници Војске“, сећају се „оних времена“ по вредностима које су неговали.

– Да нам је речено – у ватру, ишли бисмо, толико смо били мотивисани. Васпитавањем смо да више поштујемо народну имовину него своју. Приликом вежбе на Фрушкој гори, вод у нападу, изгубили смо једну дрвену школску бомбу. Она, заправо, није имала неку већу вредност, али смо ми, да народна имовина не би била оштећена, провели два поподнева тражећи је, док је нисмо нашли у дубокој трави. Препузали смо 700 метара, закаснили на ручак и тога дана остали гладни, али смо пронашли оно што смо изгубили – причају саговорници „Одбране“ и сведоче да је дисциплина била ригорозна.

– Постројавање за ручак било је обавезно, а кашњење „после трубе“ није смело да се догоди. Ко закасни – гazi

стројеви корак. Дрил је био руска традиција и казна је следила за сваког ко је нешто погрешно. Терали су нас, као санкцију, да певамо наглас, свако своју песму, колико год то било бесмислено.

Сећајући се „ипак дивних дана“, кажу да су многи од њих, по завршетку школовања и доласка на дужност у јединицама, били млађи од већине војника, а двојица чак нису била ни пунолетна, али су, с много знања, озбиљности, одговорности, „полета и жеље да покажу и докажу шта могу“, успешно изводили обуку и извршавали задатке.

– Из наше класе у пензију је отишао један генерал, 17 пуковника, 32 потпуковника, 10 мајора и седам нижих официра. Остали, уколико нису раније напустили војску, углавном су пензионисани у највишим подофицирским чиновима – заставника прве класе. Неке наше колеге нису се задовољиле постигнутим у војном позиву, што је у природи младих људи, па су наставили школовање у грађанству – истичу пензионисани пуковници.

Класа се традиционално окупља од 2004. године, када су, за педесетогодишњицу, издали и монографију. Тада их је на дружењу било највише до сада – више од 70.

– Било је тако прве године, а онда је почело „осипање“, 60, па 50... Људи одлазе у „Божију башту“. На прошлогодишњем сусрету појавило се двадесетак класића, углавном из Београда и Новог Сада.

– Има нас, из моје чете – додаје Шуша – међу живима још седморица или осморица, не рачунајући људе из бивших југословенских република. Дође нам понеко и из Словеније и Хрватске. Све нас је мање, када се чујемо само причамо о болестима... Ипак, договорили смо се да се свака два месеца виђамо, последње суботе у месецу, у војном хотелу „Бристол“. И када нас буде и само двојица, биће окупљања прве класе Пешадијске подофицирске школе. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ

УМРЕ ИНСТ

Делегација Војног центра за стратегијске студије Министарства одбране Републике Италије, коју је предводио директор контраадмирал Марио Карузо, боравила је у званичној посети институцијама Министарства одбране Србије. Том приликом директорка Института за стратегијска истраживања Јованка Шарановић и контраадмирал Карузо потписали су Споразум о међусобној сарадњи. Била је то прилика и за унапређење сарадње српског и италијанског војног института у области научног рада – дефинисане су конкретне научноистраживачке активности које ће институти заједно реализовати у наредном периоду.

Говорећи за магазин „Одбрана“ о значају посете и сарадњи с Институтом за стратегијска истраживања, контраадмирал Карузо истакао је да су још пре две године представници те две војне научноистраживачке установе почели да размењују посете, што је и довело до потписивања поменутог споразума у Београду, који омогућава сарадњу и у формалном смислу.

– Односи Војног центра за стратегијске студије и српског Института за стратегијска истраживања су изванредни, а сада ћемо имати могућност да досадашње пријатељство продубимо конкретном сарадњом у различитим областима истраживања.

ОДЖАВЉАЊЕ НАУЧНИХ ИНСТИТУЦИЈА

– Још пре две године представници италијанског Војног центра за стратегијске студије и српског Института за стратегијска истраживања започели су размену посета, што је довело до потписивања Споразума о сарадњи, који и у формалном смислу омогућава планирање и реализацију заједничких истраживачких пројеката у различитим областима – каже за „Одбрану“ директор те установе Министарства одбране Италије

Снимио Горан СТАНКОВИЋ

На који начин ће поменути споразум унапредити сарадњу?

– Формални споразум нам дозвољава размену искустава у различитим истраживачким областима, као и искустава наших запослених, односно српских и италијанских истраживача. Генерал Вуруна нам је презентовао могућности Универзитета одбране, тако да смо сагледали сличности нашег центра и нашег института када је реч о организацији и позицији у систему одбране. И наш центар је део високих студија одбране. Са српским колегама говорили смо и о конкретним темама које ћемо моћи заједнички да реализујемо и прикажемо током 2018. године.

Имајући у виду да сте већ имали прилику да се сусретнете са колегама из Института за стратегијска истраживања, какви су Ваши утисци о њиховом начину рада?

– Утисци које имам о директорки Шарановић и њеним сарадницима су изузетно добри и сигурно ће нам помоћи да боље радимо и сарађујемо у будућности. Додао бих да је кадар српског Института бољи од нашег, јер има много више професионалних истраживача у односу на наш центар.

Шта су најважнија достигнућа у раду Центра којим руководите?

– Војни центар има задатак да прикупља и обрађује знања и информације неопходне систему одбране наше земље, али и да истражује теме које могу да буду од интереса за систем одбране. Ми их класификујемо и реализујемо. Наша стална активност јесте праћење ситуације у свету.

УНАПРЕЂЕЊЕ САРАДЊЕ У ПРВОМ ПЛАНУ

Током званичне посете делегација Војног центра за стратегијске студије Министарства одбране Италије сусрела се са државним секретаром Министарства одбране Александром Живковићем, са којим је разговарала о будућим заједничким пројектима. Уз Институт за стратегијска истраживања, обишла је и Универзитет одбране. Контраадмирал Карузо захвалио је на прилици да сазна више о активностима нашег система одбране и изразио наду да ће потписани споразум о сарадњи бити добра основа за даље „умрежавање“ наших научноистраживачких установа.

Месечно издајемо и публикацију „Osservatorio strategico“, у којој 11 истраживача, од којих је свако стручан за једну област, пише о ономе што се дешава или би се могло догађати у области коју прати. То нам помаже да припремимо и информисемо наше званичнике, као и официре који посећују стране земље, дајући им податке о стању на терену. Наш центар зависи од Центра за високе студије и његов рад директно прати кабинет министра одбране. Министар, такође, на годишњем нивоу, додељује задатке Центру, као и финансијска средства за реализацију различитих пројеката значајних за Министарство одбране.

Које је мисио Војног центра за стратегијске студије у систему одбране Италије?

– Војни центар за стратегијске студије функционише у оквиру Института за високе студије, али је директно подређен министру одбране. Међутим, када нам додељује задатке, министар одбране се ослања на мишљења начелника Генералштаба и директора Института високих студија. ■

Биљана МИЉИЋ

ДУХОВНА И МОРАЛНА ОБНОВА ВОЈСКЕ

ЗАПИСАНО У ТРАДИЦИЈИ И ГЕНИМА

Ако не постоји хуман однос човека према човеку, онда нема ни етике, ни етоса. Ако је непријатељ функција коју треба уништити, а не човек, онда не постоје људи. То је питање зла, мржње. А кључни моменат који доноси зло јесте кад не доживљавате другог као човека, него као нешто што треба да буде уништено. То доноси рашчовечење и немогућност успостављања односа заједнице, која је предуслов постојања морала, односно етике. Ако војска није хумана, онда је машина за убијање и не служи ничему – чуло се на трибини Мелија центра „Одбрана” на прошлогодишњем београдском сајму књига посвећеној војној етици.

Свака војска на основу своје културе, традиције, менталитета и духа народа испољава одговарајуће понашање у рату. Основне норме су прописане одредбама међународног ратног и хуманитарног права, али постоје и неписане, обичајне, које војске баштине из своје историје и традиције. У војничку професију тако су utkани векови ратовања и понашања у рату. Од официра се увек највише очекивало, јер су они носиоци и чувари духа војне службе. А они не само да треба да буду стручни у послу који обављају и за то физички оспособљени већ и да имају висок морал. И највеће војсковође света сматрале су морал војске изузетно значајним. На пример, Наполеон је говорио да три четвртине успеха у борби зависи од морала, а Монтгомери да је то најзначајнији појединачни фактор рата.

Моралу и моралном васпитању у српској војсци увек се придавао посебан значај и он је брижно негован. Најпре кроз форме морално-националног васпитања, па морално-политичког, затим етичког образовања. У свим правилима службе у војскама обе краљевине трећина текста односила се на морал. На изврстан начин изузетак представља период с почетка 21. века када се на морал гледало као на комунистичко-социјалистичку творевину, а морално васпитање прогањало из војске.

То време је прошло и ускоро ће морално васпитање у јединицама Војске бити обновљено, у складу с Кодексом части припадника Војске Србије. Додуше, и до сада су кадети на Војној академији изучавали професионалну Војну етику, теорију о моралу, мада, донедавно као изборни предмет.

Моралу и војној етици била је посвећена и једна од трибина Медија центра „Одбрана“ на прошлогодишњем београдском сајму књига – „Војна етика – записано у људима и књигама“. О тој теми говорили су проф. др Јован Бабић, професор Етике на Филозофском факултету Универзитета у Београду и спољни сарадник на Војној академији, где предаје Војну етику, потом проф. др Борислав Гроздић, пуковник у пензији, који је установио и предавао Војну етику на Војној академији, пуковник Стевица Карапанџин, директор Медија центра „Одбрана“, који је својевремено руководио тимом за писање Кодекса части припадника Војске Србије, пуковник др Срећко Кузмановић, начелник Одсека за морал Одељења за морал и психологију Управе за људске ресурсе (Ј-1) и др Александар Стевановић с Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду, који се на различите начине

баве питањима војне етике. Тиме је отворена широка тема о војном моралу, моралним вредностима, улози морала у изградњи појединца и војске, о вредностима Кодекса части. О томе шта је морално, а шта није, шта треба, а шта не треба, шта се сме, а шта не сме, шта је корисно, а шта је само изглед корисно, а у ствари дугорочно може бити штетно.

Кодификација понашања припадника Војске

У традицији српског народа јесте слободарство и љубав према војсци. Војска је у борбена дејства носила дух чести и човечности. Богата искуства кроз предање преносила су се потомцима с колена на колена, најпре усмено, а после

кроз прозу и поезију. Некада су се људи руководили обичајима, а у данашње време потребно је то и нормативно регулисати. Зато се данас у многим савременим армијама у свету кодификује понашање – у виду кодекса части или етичких кодекса. Кодекс части постоји у оружаним снагама Руске Федерације, и то за официре, у САД, Великој Британији, Канади, Аустралији и од 2010. и код нас, а земље у окружењу углавном имају документ који се зове етички кодекс.

– Етички кодекси су ближи неком помоћном инструменту и говоре о оном шта се не сме радити. По правилу су артикулисани тако да обезбеде од неке кривице или штете. Кодекс части је другачији. Не само да је шири него иде и навише, на нешто што се подразумева под појмом традиције – објашњава разлику проф. др Јован Бабић.

делови који се односе на официре, подофицире, војнике и војне службенике и војне намештенике. Етички кодекси су скупови одређених моралних норми којих треба да се придржавају оне категорије којима су намењени, а то се пре свега односи на невојне струке, док је кодекс части скуп норми заснованих на части, односно моралним вредностима које се налазе унутар човека, а којима се он руководи.

Кодекс части има три општа морална начела – служење отаџбини Србији, савесно и стручно вршење дужности и човечно поступање. Из тих начела произилази десет најважнијих вредности војне професије (каже се најважније јер нису једине, али су за припаднике војне професије примарне) – верност отаџбини, посвећеност професији, оданост, храброст, дисциплинованост, солидарност, човечност, досто-

јанство, пожртвованост, поштовање. У складу с тим постоји и десет норми понашања, којима се, уколико се поштују норме, прокламоване вредности усвајају као личне, чиме долази до њихове интернализације (поунутрења и оживостворења) и преношења на лични ментални план. На тај начин прокламоване вредности постају личне врлине, што је главни циљ доношења Кодекса части.

Данас је Кодекс части саставни део планова и програма свих нивоа оспособљавања, школовања и усавршавања у Војсци Србије. Сваки припадник носи Кодекс у левом џепу униформе и дужан је да га се придржава. Иако тежиште нашег кодекса части није на ка-

ззеној, него на едукативној компоненти, повреда Кодекса повлачи моралну одговорност припадника Војске и сматра се недостојним поступком, који осталим припадницима Војске представља негативни пример у понашању. Уколико се повредом Кодекса части наруше и законска и подзаконска регулатива, онда то прекршиоца не ослобађа одговорности за кршење те регулативе.

Али, једно је носити Кодекс части у блузи и кошуљи, а друго је практично га применити. Пуковник др Срећко Кузмановић је у марту, априлу, мају и половином јуна обишао све команде, бригаде, команде оперативног нивоа и разговарао са командантима, заменицима, начелницима штабова о важности развијања морала и мерама које се предузимају. Такође, тражио је од њих пуну подршку за повратак моралног васпитања у јединице Војске Србије јер, како је рекао, онај ко је запоставио морал сигурно није успео да изврши задатак или га није извршио квалитетно.

На питање зашто је важно да се понашање и поступање у одређеној ситуацији кодификује, пуковник Стевица Карапанџин каже:

– Етичност војника немогуће је уредити у данашњим условима стручним правилима. Кодекс части се уводи у праксу ради промовисања осетљивости за професионалне и личне вредности које су специфичне за војну професију. Он чува, негује и развија највредније српске војне традиције. Поред устава, закона и подзаконске регулативе, он додатно обавезује. А то се постиже кроз командовање, обуку, контролу и посебно кроз васпитни рад претпостављених. Једно време су људи с подругивањем реаговали на реч васпитање и говорили да је и то вид идеолошке прошлости. А није. Васпитни рад претпостављених и те како утиче на развој вредности војне професије и он мора бити непрестан.

Тај документ рађен је по угледу на велике армије света, па као код њих и код нас постоје посебно разрађени

Висок морал – традиција и осећај части

– Зашто је нешто добро и зашто се то чини? Ако неко треба да буде спреман да буде тешко рањен, онеспособљен, остане инвалид, да жртвује и живот, веома је важно да зна не само који је циљ и зашто то чини, него и дубље објашњење тога. То је оно што чини морал, али не само морал него и обичаје и традицију. Традиција заправо постоји када су обичаји засновани на моралу, када морал није нешто што мора сваки пут изнова да се преиспитује и да се полази из почетка, већ да се подразумева. Али не само да се подразумева као предрасуда, него на квалитетан начин, као нешто што је у складу са нашом традицијом, а то је осећај части. Традиција и осећај части и припадности обезбеђују од зла. Јер циљ јесте не остати само свој на своме, већ остати свој. Онакав какав човек треба да буде – истиче проф. др Бабић.

Без морала човек је само празна љуска, сматра др Александар Стевановић и говори о светости – категорији која надлази употребну вредност и за коју се може рећи да је једино због чега постојимо.

– Светост је, у ствари, нешто што из себе успоставља све остале категорије вредности, односно свест људи о томе шта је свето. Оно чиме се све остало на неки начин успоставља јесте оно што једном моралном систему даје ко-

томе колико је то питање светости важно за нас лично – објашњава др Стевановић.

На значај морала подсетио је и пуковник др Кузмановић, који је испричао кратку анегдоту из времена бомбардовања НАТО-а, када је био инструктор за обуку добровољаца. У једној групи имао је веома обученог и способног војника, који је имао све најбоље оцене у гађању, најбрже трчао, издавао команде... У другој групи био је један не тако вешт добровољац. Обојица су после тронедељне обуке отишли на Кошаре. И шта се тамо догодило? Први због страха, који је све време прикривао, никада није био на линији фронта, а онај други је израстао у моралну громаду, храбро је прилазио непријатељу на десет метара, који га се бојао и прозвао га „Дух”. Нису ни знали да дејствује сам. Дакле, најспособљенији војник имао је на терену ефекат –10, а најнеоспособљенији, а најморалнији +10. Морал је, у методолошком смислу, тај довољан услов, а обученост је неопходна за ратовање.

Народ воли војску због спремности на жртву

Веома је важно знати да је човек који обуче униформу показао, како је рекао проф. Гроздић, да је спреман на две највеће жртве. Прво, да жртвује живот, јер је легитимна мета, легитимни циљ у рату. Друго, и још већа жртва – да убије

ПОВРАТАК МОРАЛНОГ ВАСПИТАЊА У ЈЕДИНИЦЕ

Војска Србије добила је у новембру 2010. године Кодекс части, којим се уређују општа морална начела војне професије, њене основне вредности и норме понашања припадника оружаних снага. Област морала доктринарно је уређена 2014, када су усвојене измене и допуне Упутства за развијање морала Војске Србије, а од почетка 2015. године Војска израђује смернице за развијање морала.

Од наредне године ће, после вишегодишње паузе, бити покренуто и морално васпитање у јединицама наше војске. Планирано је да командири, команданти и сви који се баве пословима морала прорађују са припадницима своје команде и јединице примере храброг и хуманог понашања наших бораца током борбених дејстава у складу с Кодексом части, читају родољубиве и војничке песме које су писали припадници Војске Србије, а инспирисани јунаштвом наших предака и сабораца, разговарају са војним ветеранима, обилазе културно-историјске знаменитости у земљи и ван ње, спомен-собе, и уче се бонтону.

херентност, чврстину и ону врсту еластичности коју, на пример, није имао систем који је успоставила друга Југославија у време социјализма, а који се урушио када се изгубила личност која је носила све ингеренције – коначна правда, коначна истина, коначна моћ – каже др Стевановић и додаје да када светост трансцидира, превазилази овај свет, тек онда можемо да говоримо о тим вредностима за које је човек способан да се жртвује. – Ми смо некада имали јасну моралну парадигму. Зашто српска војска није силовала, чинила злочине и томе слично, што је дуга традиција европских нација? Зато што је имала свест о томе шта треба, а шта не треба чинити. И где ми кршимо основни разлог сопственог постојања – кад човек изгуби свест о болу, ако тако могу да кажем, а и могу, он је уствари изгубљен да буде човек. Он је негде рашчовечен. И то је веома битан моменат када говоримо о успостављању моралне парадигме нашег народа. Ми смо сада постигли ниво националне једнодушности управо зато јер смо остварили свест о

и да грех убијања носи на својој души. Нема веће жртве и муке коју човек може да поднесе од те две.

– Инсистирао сам да кадети запамте да се у етосу, који проистиче из наше православне вере, могу наћи изузеци за сваку заповест. На пример – не лажи! И патријарх Павле је често говорио да та, а и остале заповести, могу да имају изузетак. Све осим једне – да волимо. Никада немамо оправдање да мрзимо. У неким уџбеницима за Војну академију после Другог светског рата каже се да треба развијати мржњу према непријатељу. Никада не треба развијати мржњу, јер не идемо у рат из мржње, већ зато што волимо своју отаџбину и што хоћемо да је бранимо. То је једно, а оно друго јесте да војник увек води две борбе, официр посебно – једну са непријатељем, а другу са злом у себи. Било коју да изгуби, изгубио је – каже проф. др Гроздић.

И пуковник др Кузмановић наводи да се домовина не брани мржњом према непријатељу – непријатељ се може неутралисати љубављу и неће се никада починити злочин.

Надовезујући се на ту мисао, пуковник Карапанцин је цитирао Константина Филозофа, који је када су га питали како то да хришћани имају војске, које убијају и ратују, боре се и користе оружје, а придржавају се заповести – ко ти удари шамар, окрени му и други образ, одговорио: – А ко не испуњава закон, онај ко не извршава једну заповест или ко испуњава обе. А која је друга? Друга је заповест да нема веће жртве од оне када се положи живот за ближње. То је заповест коју испуњава христољубива земаљска војска. А ко су ближњи? Наравно, чланови породице, суграђани и, на крају, сви становници земље. И управо у тој спремности за жртву за ближњег јесте основна мисија верујућег војника – рекао је пуковник Карапанцин и објаснио да то није спремност на жртву – да се изгуби овоземаљски живот, већ нешто неупоредиво важније – спремност и ризик да се изгуби живот у вечности. У таквим ратним околностима граница је танка – да ли ће се отићи у светост или у пропаст.

У рат се, према речима проф. др Бабића, не иде да се погине и да се убије.

– У рат се иде с ризиком да се погине, али тај ризик подразумева спремност да се брани нешто што вреди. Суштина у животу јесте да се стално преузимају ризици онога што радимо како бисмо били спремни када се догоди нешто непредвиђено. У рату то је доведено до најрадикалније тачке, до граничне ситуације и, заправо, спремност да се преузме тај ризик подразумева оно што је храброст и оно што је херојство, а не било шта друго.

У одређеном моменту постоји нешто за шта смо спремни да „ставимо интегритет који имамо на располагање потребној ситуацији“ и да се жртвујемо за отаџбину, каже др Стевановић.

– Мени је пре неког времена пала на памет помисао да земља за коју нико није спреман да погине, да се жртвује, заправо и није земља која би требало да постоји. Зашто је овај човек дух био тако добар? Зато што је у свим својим поступцима имао свест о значају жртве коју надилази њега самог, док је онај други био потпуно обесвешћен. Он није имао свест о томе шта је вредност и зашто се треба борити. Зато је морално васпитање веома битно – истакао је др Стевановић.

Хуманост и човечност

Српски војници су током историје испољавали хуманост. Потврда за то налази се и на згради Црвеног крста у Женеви, где пише: „Будите хумани као што је Србија била 1885. године“. Тада су српски војници, иако у рату с Бугарском, учинили дело вредно пажње – када је на линији фронта договорено једнодневно примирје, фронт је отворен како би се пропустила хуманитарна помоћ за рањене бугарске војнике.

Учесници трибине сматрају да је пут до тога да се хуманост искаже на делу дуг и мукотрпан. Пуковник др Кузмановић сматра да се у војсци то постиже реализацијом етичком образовања или моралног васпитања, када се представљају примери хуманости и објашњава припадницима војске како треба да се понашају у неким сличним, будућим ситуацијама. Новијег датума је и Зборник сећања, у коме се износе примери храброг и хуманог понашања наших људи током рата деведесетих година.

– Ако не постоји хуман однос човека према човеку, онда нема ни етике, ни етоса. Ако је непријатељ функција коју треба уништити, а не човек, онда немате људе. То је питање зла, мржње. А кључни моменат који доноси зло јесте кад не доживљавате другог као човека, него као нешто што треба да буде уништено. То у ствари доноси рашчовечење и немогућност успостављања односа заједнице, која је предуслов постојања морала, односно етике. Ако војска није хумана, онда је машина за убијање и не служи ничему – рекао је професор Бабић и истакао да непријатељ није криминалац и да се не сме третирати с презиром или с осудом.

– Непријатељ мора да се поштује. Ако бисмо га третирали као криминалце, онда не бисмо смели да се изненадимо ако и он нас третира на исти начин. И онда бисмо ушли у позицију да се две стране ни око чега не слажу, осим око тога да она друга мора да буде уништена. А то се не слаже ни са каквим моралом.

Успешност војске, сваке јединице и војника појединачно, мери се његовом ефикасношћу, посебно у рату, али и моралношћу. А на врху лествице вредности у војничком кодексу и у професионалној војној етици стоји – оданост.

– За војника је врло важно где су границе војничке оданости, војничке лојалности, послушности. А граница је јасна – то је злочин. Значи, никада и ни по коју цену не чинити злочин – истиче проф. др Гроздић.

Човечност је једна од најцењенијих људских особина, која у рату посебно долази до изражаја. Пуковник Карапанџин тврди да се не може бити јунак ако се није човек. Марко Миљанов је рекао да „јунак чојку коња води“. Карапанџин је рекао да су бројни примери човечности и моралности српског војника из времена Великог рата и да се то може проверити ако се оде на Крф, у цркву Светог Спиридона Тримитунског у недељу и ако група Срба запева „Тамо далеко“. Тада се може видети какво поштовање имају Крфљани према Србима, јер се прича о часним српским војницима преносила с колена на колена, као својеврсно предање (традиција).

Цитирајући некадашњег руског царског официра, касније светогорског подвижника јеромонаха Антонија Булатовича, пуковник Карапанџин је подсетио на питање које се на крају поставља – да ли у моменту када улази у бој у војнику сме да постоји злоба, лукавство, среброљубље или

било какав порок. Није добро да порочни људи иду у рат, него само морално чисти, јер се и при најмањој мрљи на савести појављује кукавичлук. За бој се спрема као за причешће, а такви свети ратници, браниоци, показују чуда од храбрости и могући су само у одбрамбеним ратовима који због тога и јесу божје дело, за разлику од освајачких.

– Иван Иљин, руски религиозни филозоф, говорио је да није свако способан да се лати мача и да се помоћу њега бори, нити да у тој борби опстане у духовној мисији. Он каже: „За ово нису потребни најгори, него најбољи људи, који у себи спајају племенитост и снагу. Јер слаби неће изнети то бреме, а зли ће изневерити задатак мачем“. Свети Јован Лествичник је у чувеној Лествици рекао да су сујетни људи у рату највеће кукавице – истиче пуковник Карапанџин.

Човечности, племенитости, родољубљу учи се одмалена и целог живота, али да би се у тешким временима и ратовало у складу с моралним нормама, мора да постоји и нешто више – и то мора бити записано у народној традицији и генима. ■

Мира ШВЕДИЋ

КАКО ЋЕ ИЗГЛЕДАТИ СВЕТ У НОВОЈ ГОДИНИ

ПРИМАТ СИЛЕ НАД

Пише Милош СТРУГАР

Проблем са предвиђањима будућих светских догађаја је у томе што су она увек одраз стратешког виђења садашњице и заснована на претпоставкама чија тачност може да се оцени тек ретроактивно. Постоји и субјективни фактор, који је одраз личних ставова и веровања, као и стратешких циљева и положаја држава из којих долазе аутори таквих анализа. Све ово заједно доводи у питање стварни значај тих прогноза и колико нам оне могу помоћи да боље разумемо опште трендове и припремимо се за наступајуће догађаје.

Из мноштва таквих предвиђања за 2018. годину издвајају се два, која долазе са различитих полова савремене светске политике. Једно је написао Роберт Мали (Robert Malley), председник Међународне кризне групе и бивши специјални помоћник председника Обаме. Аутори друге анализе су Андреј Кортунов, генерални директор Руског центра за међународне послове, и Иван Тимофејев, директор програма „Савремена држава“ у Валдаи клубу. Веродостојност њихових предвиђања утврдићемо тек на крају 2018. године, али је интересантно направити њихову компаративну анализу, утврдити у чему су сагласни, а у чему се разликују, јер нам то може помоћи да разумемо какве су перцепције, очекивања и будући приоритети САД и Русије. То је можда најкориснији резултат који се може извући из читања ових извештаја.

Песимизам и критике

Роберт Мали каже да ће главни глобални трендови бити све већа дифузија моћи у свету, милитаризација спољне политике, те смањивање простора и могућности за дипломатско и мултилатерално деловање. Он, наравно, посебну пажњу поклања положају и моћи

САД, сматра да ће се оне све више окретати себи и да ће се њихова способност да манипулишу и обликују светске догађаје смањивати. Слабљење америчког утицаја довести ће до дисперзије моћи ка истоку и југу, стварајући полицентрични свет, у коме ће оружани недржавни актери имати све већу улогу.

Мали сматра да ће се сукобљене стране у зонама конфликта све мање ослањати на дипломатију, а све више на употребу силе у тражењу решења. При томе неће презати од кршења међународног права и норми. Он објашњава да је то резултат реторике контратероризма која доминира како у теорији тако и у пракси спољне политике, што је омогућило владама појединих држава да прво прогласе своје оружане противнике за терористе, а затим да се према њима односе као према терористима, игноришући међународно хуманитарно

ПРАВОМ

право. Он такође сматра да су бројне војне интервенције Запада у последњих петнаестак година допринеле интензивирању употребе силе у решавању међународних проблема.

С друге стране, Мали каже да ће улога дипломатије, Уједињених нација и других међународних организација у спречавању и решавању конфликта бити све слабија у 2018. години. Односи између сталних чланова Савета безбедности, посебно неповерење и непријатељство између Русије и западних сила, које датира од војне интервенције у Либији 2011. године, практично су блокирале рад овог најважнијег светског форума

Крајем сваке године аналитичари међународних односа покушавају да предвиде глобалне трендове и идентификују кључне проблеме који могу изазвати конфликте у наступајућој години. С обзиром на велике неизвесности у свету, те да се свет очито налази на прекретници, крајем прошле године вероватно је било више таквих „анализа” него икада раније.

за очување међународног мира и безбедности. То је видљиво на скоро свим питањима која се налазе на дневном реду Савета безбедности.

Мали негативно оцењује одлуке председника Трампа да се САД повуку из међународних трговинских договора и из климатског споразума из Париза и да доведу у питање међународни договор о нуклеарном програму Ирана, сматрајући да ће се то веома негативно одразити на међународну сарадњу и мултилатерално решавање глобалних проблема. Наводи, међутим, да Трамп није једини лидер у свету који преферира билатералне аранжмане и ад хок савезе у односу на мултилатералну дипломатију и међудржавне институције.

Роберт Мали је направио и листу 10 најопаснијих конфликта у свету који могу довести до ратова и катастрофалних поремећаја у међународним односима у 2018. години. На првом месту је ситуација на Корејском полуострву.

Он сматра да администрација у Вашингтону својом политиком која има за циљ избегавање нуклеарног

рата, може парадоксално довести до ситуације да га изазове, и да су амерички захтеви за денуклеаризацију Северне Кореје нереални без озбиљног дипломатског ангажовања и спремности на реципрочне мере попуштања.

На листи најопаснијих конфликта нашли су се и ривалитет између Саудијске Арабије и Ирана, Рохиња криза у Мјанмару, Јемен, Авганистан, Сирија, Сахел, Демократска Република Конго, Украјина и Венецуела. Прогнозе Малија у вези са свим конфликтима са ове листе су веома песимистичне и његова предвиђања су да ће доћи до даљег погоршавања ситуације, ескалације старих и избијања нових оружаних сукоба.

На ивици конфликта

Кортунов и Тимофејев сагласни су у оцени да свет пролази кроз озбиљну трансформацију и да се дешавају дубоке структуралне промене у светском поретку. Они, међутим, сматрају да су главни фактори ових промена економски проблеми, унутрашње контрадикције и друштвена неједнакост, као и нове технолошке реалности, и стављају неповерење и недостатак сарадње на међународном плану као основни разлог нестабилности и проблема у свету. Сматрају да ће у 2018. години систем међународних односа бити у тој мери слаб и рањив да мања кризна и локализована дешавања могу да изазову масовни оружани сукоб чак и када таква намера не постоји. Они очекују и да ће генерално порастати ризик од избијања и ескалације оружаних сукоба.

Главно међународно питање којим се Кортунов и Тимофејев баве у својој анализи и предвиђањима су односи између Русије и Запада. Они очекују да ће се притисак на Русију појачати кроз војно и политичко застрашивање и спровођење све обухватнијих санкција, те да ће САД бити најагилнији и најутицајнији актер на том плану. Међутим,

предвиђају и да је мало вероватно да ће се односи између Русије и Запада погоршати до те мере да уђу у отворени конфликт.

Други проблем који по значају издвајају Кортунов и Тимофејев су изазови и опасности у сајбер простору. Они сматрају да ће напади на критичну инфраструктуру држава, крађе базе података и друге врсте сајбер криминала бити све вероватније у новој години. У недостатку отвореног дијалога и сарадње Русије и Запада на дигиталним питањима повећаће се опасност од избијања кризе у њиховим односима изазване малициозним акцијама трећих актера. Аналитичари такође предвиђају да ће 2018. година бити обележена јачањем информативног рата, дискриминацијом медија и поларизацијом информативног дискурса.

Индиректна последица даљег погоршавања у односима између САД и Русије биће смањене могућности за заједничку борбу против радикалног исламизма и међународног тероризма. Кортунов и Тимофејев предвиђају да ће екстремизам, радикализам и међународни тероризам остати једна од највећих претњи међународном миру. Сматрају да ће посебан проблем представљати повратак бораца тзв. Исламске државе (DAESH) у Русију и друге бивше Совјетске Републике, повећање активности терористичких групација у Централној Азији и на Северном Кавказу, те јачање тзв. Исламске државе у Авганистану.

Што се тиче регионалних конфликта, руски експерти такође у први план стављају ситуацију на Корејском полуострву и претње да дође до употребе силе у решавању овог проблема. Очекују да ће се погоршати ситуација у Јемену и да ће бити покушаја да се војним путем реши криза у Либији. Интересантно је да су они песимисти по питању мировног процеса за решавање кризе у Сирији, како због постојећих интерсиријских контрадикција, тако и због размимолажења између спољних актера, посебно између Русије и САД. Предвиђају, такође, да ће се ризици и спорови око Ју-

жнокинеског мора интензивирати у 2018. години и виде бројне ризике од погоршања ситуације у Донбасу и обнове сукоба између војске Украјине и оружаних формација Луганска и Доњеца.

Економска криза и неконвенционални сукоби

Из ове компаративне анализе уочљиве су разлике у листи приоритета и значају који се придаје одређеним питањима и проблемима, као и разлике у мишљењу о томе шта су основни узроци и корени глобалних проблема. Посебно пада у очи што обе анализе и предвиђања, иако полазе од различитих претпоставки и стратешког виђења садашњице, деле веома песимистичну визију света у 2018. години, не виде могућност позитивног помака ни на једном од кључних међународних питања и кризних жаришта, и очекују даље погоршање у међународним односима и бројне опасности од оружаних сукоба.

Иако су сва предвиђања, посебно она о будућим догађајима и кретањима у свету, незахвална за сваког аналитичара међународних односа, тешко је одупрети се изазову од давања прогноза. За разлику од Малија, Кортунова и Тимофејева, наша анализа у први план ставила би опасности и ризике на економском и финансијском плану, посебно од финансијског и трговинског рата између САД и Кине, гомилања унутрашњих и спољних дугова, рата валута, и све чешће унилатералне употребе економских и финансијских санкција и њихове екстериторијалне примене од појединих земаља, првенствено САД. То може довести до дезинтеграције међународног, економског и финансијског система, па 2018. година може бити обележена новом светском економском кризом и великом депресијом.

На другом месту биле би промене које у себи носи четврта индустријска револуција. Она брише границе између физичке, биолошке и дигиталне сфере живота, и суштински мења концепт националне и међународне безбедности. Оружани сукоби ће бити више хибридног карактера и представљати комбинацију традиционалних војних техника и нових начина ратовања који су раније били својствени само недржавним актерима. Информативна и дигитална револуција, сајбер ратовање, употреба друштвених мрежа, развој вештачке интелигенције и роботике, мењају природу и утичу на вероватноћу избијања конфликта. Биће све теже направити разлику између рата и мира, разлучити ко је борац и учесник у оружаним сукобима, а ко није, шта представља насилно, а шта ненасилно деловање. Нове технологије у ратовању, као што су биолошко и аутономно оружје („роботи – убице“), постају доступне не само државама већ и недржавним актерима и терористичким организацијама. Ови трендови ће ојачати у 2018. години, и као последица тога доћи ће до не само повећања броја конфликта и отежавања политичких и мирољубивих решења, већ ће систематски уништавати друштвену кохезију и доводити у питање легитимитет самих држава и њихових институција. ■

Аутор је високи службеник Уједињених нација у пензији

Пуџин, Трамп, Ун – игре моћи и сирџења

ОДБРАНА

ЈЕЛЕНА МИЛОШЕВИЋ
ЈОВАНОВИЋ,
СЛИКАРКА
И ДИЗАЈНЕРКА

– Не функционишем
ако не осетим дивну
енергију са људима.
Много ми значи кад
спознам фину
људску душу и то ми
буде ветар у
леђа. Тада имам
инспирацију да
стварам и направим
нешто посебно.
Тек тада се отварају
моје креативне
могућности
– истиче
саговорница
„Одбране”.

Беспрекорна балканска душа

Јелена Милошевић Јовановић је сликарка и дизајнерка, која је школовањем на Академији примењених уметности у Београду, Академији Српске православне цркве за уметност и конзервацију у Београду, Одсек иконописа, и многобројним студијским путовањима широм Европе, Сједињених Америчких Држава и Африке усавршавала сликарски израз. Имала је више од тридесет самосталних и око две стотине колективних изложби, модних ревија, учествовања у ликовним колонијама код нас и у иностранству.

Специјализацију у области стакла завршила је на "Michaelis School of Fine Art" у Кејптауну у Јужноафричкој Републици, а иконопис је усавршила на Академији за конзервацију Српске православне цркве. Током децембра минуле године организовала је изложбу „Душа од стакла и снага потеза“ у Великој галерији Дома Војске Србије, где је приказала избор од двадесет дела Зорана Јовановића Добротина и више од тридесет њених осликаних стаклених предмета. Уметница је изложбом направила приказ своје колекције, али и својеврстан омаж супругу, стављајући у први план њихову заједничку љубав према уметности.

Како је истакла, неко има отварање, неко затварање изложбе, а уметница је имала и отварање и затварање.

– Изложбу смо направили као велику игру, а моја идеја била је да изгледа као бајка коју ћемо три недеље заједно да проживимо. Од првог тренутка, пре годину и по, када је директор Медија центра „Одбрана“ пуковник Стевица Карапанџин дошао у мој атеље и видео шта сликам и радим, понудио ми је реализацију изложбе. Од тог тренутка кренуло је велико пријатељство међу нама. Код мене у животу све тако функционише, такав сам човек. Не функционишем ако не осетим дивну енергију са људима. Много ми значи кад спознам фину људску душу и то ми буде ветар у леђа. Тада имам инспирацију да стварам и направим нешто посебно и тек тада се отварају моје креативне могућности. Заиста сам годину и по с радошћу припремала изложбу у некадашњем Ратничком дому. Део колекције донет је из Африке, део су стари комади које сам сачувала, део је ручно дувано стакло по мом дизајну, а неки комади су из породичне колекције од прабабе и прадеде. У старим витринама увек можете да пронађете fine чашнице или флашице и оне су ми биле инспирација да им дам други живот и нову причу, те да их изложим на огледалима, где би тродимензионалном сликом добиле на дубини с рефлексијом од светлости огледала – истиче Јелена Милошевић Јовановић.

Инспирација долази из гена

Уметница наглашава да воли необичне ствари, људе и медије изражавања. Стакло је за њу инспирација управо зато што се нико не бави стаклом и не осликава га.

– Предивно стакло је запостављено, јер је компликовано радити с њим. Треба дувати стакло, дизајнирати га, наћи комаде који вас инспиришу, паковати га и транспортовати. Ломљиво је, тешко за фотографисање, али што је компликованије, за мене је интересантније. Увек ме води инспирација, а не оно што је једноставније. Волим ствари које нису виђене. Бавим се и дизајнирањем, а моја ревија

ХУМАНОСТ НА ДЕЛУ

Јеленина хуманитарна активност није престајала никада, ма где се налазила.

– Организовала сам многобројне изложбе фотографија, сматрајући да људима који нису из наших крајева треба омогућити да виде шта се догађало током ратних година код нас. У Јоханесбургу постоји једина српска православна црква на афричком континенту, коју су после Другог светског рата саградили људи одбегли од система и комунизма. Тамо смо приказивали људима фотографије страдања, порушених цркава, манастира, уништених домова, убијених. Сваког Васкрса осликавала сам по четири стотине јаја како бисмо их продавали у цркви, односно за њих добијали прилог. Тако смо скупљали помоћ за села у којима је некада била по једна кућа. Божанствен је осећај видети да су ти људи добили помоћ и да знају да неко мисли на њих. Верујте ми, наше мало је нечије много – поручује сликарка.

2000. године била је прва која је приказана на "Fashion Channel"-у и од тада често направим искорак у свет моде. У Јужноафричкој Републици сам реализовала модне ревије инспирисана њиховом уметношћу и перлицама које праве домороци. Сваки комад био је уникат. Као што волим прозирно и танано стакло, волим и муслин и свилу. Обожавам

НАЈЛЕПША СРБИЈА

Иако је често путовала, живела и радила у иностранству, сваки пут Јелена је желела да се врати у своју земљу. Наглашава да када се нађете изван Србије – волите је више.

– Увек сам одлазила у иностранство да бих се вратила и баш због тога сам уживала. Сабирала сам утиске, упознала људе, њихове обичаје, памтила мирисе, боје... Свака земља има специфичност, али нигде не постоји словенска, балканска душа. Она је беспрекорна. Изложбом „Душа од стакла и снага потеза” желела сам да покажем народу колико ми је драго што сам ту – поручује она.

ту тајанственост, игру седам велова, тако да лепота женске душе долази до изражаја – наглашава саговорница нашег листа.

Уз свој уметнички рад она највише ужива у разговорима са људима, у људском загрљају, речима и у данима када људи излазе из галерије с осмехом.

– Људи су предивни, али у данашње време опхрвани проблемима, болестима и сви то носимо као терет на леђима, тако да постепено нестаје осмех на нашим лицима. Ако човеку који има безброј проблема вратите осмех или обиласком изложбе подарите петнаестак минута среће, то је најлепши дар, а за мене велики поклон и комплимент – објашњава уметница и додаје да од када зна за себе учествује у разним хуманитарним акцијама захваљујући, пре свега, родитељима, који су је учили да увек буде бољи човек.

– Највеће признање које имам је грамата од покојног патријарха Павла, као захвалност за помоћ коју сам организовала из Јужноафричке Републике за Србе на Косову и Метохији. Поносим се том особином и волела бих када би се људи што више побудили и када би блискост и љубав васкрсла, јер то постоји у свима нама. Током тешких времена, 1992. године, обрела сам се на Кипру и организовала изложбе. Са десет тада највећих наших живих сликара организовала сам изложбе и аукцијску продају слика. Део новца покрио је сликарима трошкове, а осталих 70 одсто донирано је за лекове. Кипрани, који су православци као и ми, имали су велико срце, помагали су и доносили храну, лекове и помоћ у гардероби.

Желела би да је свест људи о томе снажнија и израженија и наглашава да ако мали број људи то чује, и још мањи то осети и примени, то значи да смо „урадили праву ствар”.

– Пробудити „Човека у човеку” велика је одговорност, поготово нас који смо се бавили и педагошким радом. Организовала сам уметничке радионице старих заната, у Африци сам сарађивала, радила и предавала на Универзитету Преторија и имала изложбе где сам људима који живе на другом крају света преносила део наше традиције и историје. Сваки орнамент који насликам има дубоко порекло, утемељено у нама самима, Византију која нас

ЛАУРЕАТ МНОГОВРОЈНИХ ПРИЗНАЊА

- Прва награда на конкурс „Дизајн ентеријера“, Симпо, 1999, Београд,
- Друга награда на међународној изложби “Вian со е nero”, 1999, Лугано, Швајцарска,
- Златна повеља Универзитета Преторија, 2004, Јоханесбург, Јужноафричка Република,
- Плакета “King George VI”, “Art Gallery”, Порт Елизабет, Јужноафричка Република,
- Посебна повеља “Sandton Municipal Collection 2003”, Јоханесбург, Јужноафричка Република,
- Специјална награда Art Expo 2005, Кејптаун,
- Друго место Интернационалног конкурса за плакат, 2009, Милано, Италија,
- Плакета Интернационалне изложбе слика, 2011, Корцијано, Италија,
- Плакета Интернационалне изложбе слика, 2012, Пробиштип, Македонија.

је обликовала. Када ме питају одакле ми инспирација, одговорим – из гена. Требало је то само сажети, претопити и изнедрити, што је најбољи начин да свету предочите лепоту, а она је моја улазница у све галерије света – поручује дизајнерка.

У башти људских душа

Онај који воли оно што ради, каже уметница, уноси љубав и страст у себе и тако покреће цело биће. Ипак, Јелена воли да нагласи да је стварање мукотрпан процес и психофизички напор.

– Свако уметничко дело је естетски лепо, али до тога треба доћи. Уметници виде таму у светлости и светлост у таму и то двојство настоје да помире. За стварање је потребна тишина. Морамо да будемо сами са собом и никада не можемо да знамо шта ћемо начинити. Целога дана упијате мирисе и звуке, а онда станете пред бели папир, платно или стакло и креативност „експлодира“. Питате се како и одакле. Не знам. То је космички. Иначе, правим по један комад за једну особу и не волим масовну производњу. Сваки човек је посебна биљка у башти људских душа, свако има афинитет према нечему и својим радом волим да персонализујем ствари. Када направим комад стакла, увек се нађе неко ко себе препозна и осети енергију у томе. Поштујем мог купца, мог посматрача, онога ко поштује моју уметност, дајући јој осећај посебности.

Многе познате личности, као што су принц Алберт од Монака, Опра Винфри, породице Клинтон, Мендела и Цептер, поседују у својим колекцијама Јеленине радове. Међутим, она не крије скромност чак ни у таквим ситуацијама.

– Потпуно је свеједно да ли је мој комад стакла код госпође Мадлене Цептер, принца од Монака или код госпође Јасне, која је данас трећи пут дошла и замолила ме да купи вазицу. Однела је део моје енергије с љубављу. Та госпођа је за мене потпуно иста величина као и неки познати. Енергија се на тај начин шири и сви смо умрежени, а дела постоје да би ишла у свет, да би то неко негде осетио. Прича се наставља, јер уметност има димензију ширења и постојања и кад нас више не буде на свету – закључује Јелена Милошевић Јовановић. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Снимљено Јово МАМУЛА

ВЕЛИКАНИ СРПСКЕ
ВОЈНЕ ХИРУРГИЈЕ

Пише проф. др Мирјана ЗОРИЋ

ХИРУРГ,
ПОЛИТИЧАР
И КЊИЖЕВНИК

Доктор Владан Ђ. Ђорђевић завршио је медицину 1869. године на Медицинском факултету у Бечу, у то време најпрестижнијем у Европи, а хирургију је специјализирао на Првој бечкој универзитетској клиници, код чувеног професора Теодора Билрота. Као изасланик српске владе одлази у Пруску, где се током француско-пруског рата (1870/71) укључио у рад пруског војног санитета. Крајем 1871. године вратио се у Србију, где започиње хуруршку праксу као шеф хуруршког одељења у Војној болници у Београду. Стечено искуство и познанство са волећим немачким хирурзима искористиће у ратовима 1876/1878. и 1885/1886. године, када је руководио војним санитетом српске војске.

Почетак развоја модерне српске хирургије у 19. веку везује се за име др Владана Ђ. Ђорђевића, који је медицину, као и санитетску службу, врло брзо напустио (1886. године), али је оставио немерљив допринос организацији и устројавању српске хирургије. На темељима које је он поставио, осамдесете и деведесете године 19. века изнедриће плејаду нових хирурга у Србији – др Михајла Марковића, др Војислава Суботића, др Михаила Петровића, др Романа Сондермајера, који ће у ратовима 1912–1918, пре свега Суботић и Петровић, постати врхунски хирурзи, а затим и први професори Медицинског факултета у Београду.

По напуштању лекарске струке, први српски хирург се 1888. године окренуо политици, дипломатији, књижевном раду..., мењајући, како је писао др Владимир Станојевић, „непрестано струке и професије“, али не испуштајући никада перо из руку. Писао је песме, приповетке, романи, путописе, књижевне критике, политичке и дипломатске расправе..., успешно се огледао и у историографији, а најважније дело, по којем је остао упамћен (бар међу историчарима српског санитета), јесте четвортомна „Историја српског војног санитета“, објављена у периоду од 1879. до 1886. године.

Доктор Владан Ђорђевић оставио је дубок траг у нашем историјском памћењу, иако је период од напуштања

лекарске струке па све до његове смрти (1930) у великој мери потиснуо оно што је у његовој каријери било примарно и најважније – хирургија.

На почетку

Описујући др Владана Ђорђевића, највећи ауторитет у историји медицине и српског санитета (и један од најстаријих) др Владимир Станојевић писао је о „аматерској природи“ човека који је „волео и занимао га је сваки занат, али не задуго. Није био узан дух специјалисте, професионалца, већ дух ширине, даљине и бескраја, дух енциклопедисте. Захваљујући разноврсној ерудицији, нечувеној енергији и видовитости довитљива човека, др Ђорђевић је и као аматер, у свим струкама и занатима у које је завиривао, дао више него многи обични и просечни професионалци за дуги низ година. Велики таленат, још да беше у психолошкој могућности да се не расплињује, већ да се удубљује, био би генијалан...” Замерио му је, међутим, што се није држао још тада довољно пространог подручја медицине, него је допустио да га временом одвуку његове страсти и таленти.

Владан Ђ. Ђорђевић рођен је 21. новембра (по старом календару) 1844. у Београду, од оца Ђорђа и мајке Марије, рођене Леко. Отац Ђорђе (лекарски помоћник у српској војсци) потицао је из српске породице која се доселила из северне Грчке, а мајка је рођена у угледној београдској породици цинцарског порекла, која се такође доселила из северне Грчке, најпре у Војводину (Белу Цркву), а потом у Београд. По рођењу крштен је као Хипократ, што говори о жељи родитеља да постане лекар. То име носио је до матуре, када је на предлог Ђуре Даничића почео да користи „народније“ име Владан, изведено из његовог грчког имена (хипократија – гр. владавина).

Гимназију је завршио у Београду. Био је један од покретача „Уједињене омладине српске“ и њен секретар. Под утицајем Јосифа Панчића определио се за студије медицине у Бечу, где је и докторирао 1869. године. Професори су му били тада водећи стручњаци у Европи из разних области медицине. Нарочито је био одушевљен професором анатомије Хиртлом, па је на српски језик превео његову „Дескриптивну анатомију“, уводећи низ термина који до тада нису постојали у нашем језику.

Специјализацију из хирургије завршио је 1871. такође у Бечу, на Првој хируршкој клиници, тада водећој у Европи, код чувеног професора Теодора Билрота. За време специјализације др Ђорђевић је асистирао и оперисао под надзором „учитеља“. Поред Билрота, „учио“ је и од његовог асистента др Алберта, са којим је био и лични пријатељ. Њих двојица су касније, на Владанову молбу, постали и почасни чланови Српског лекарског друштва. Ђорђевић се истовремено бавио научним истраживањима, чији су резултат два рада публикована у „Лангенбековом архиву за клиничку хирургију“ у Берлину, једном од водећих хируршких часописа тога времена у Европи.

Као изасланик српске владе, др Ђорђевић је из Беча отишао у Пруску, где се током француско-пруског рата (1870/71) укључио у рад пруског војног санитета, како би изучавао основе ратне хирургије и организацију санитет-

ске службе у ратним условима. Истовремено је с немачког језика преводио „Ратну санитетску службу“ пруске војске, која је касније послужила као основа за прва „Упутства за службу војног санитета српске стајаће и народне војске у мирно и ратно доба“. У служби пруске војске, од августа 1870. до јуна 1871. године радио је и као самостални хирург у Војној болници у Франкфурту на Мајни, што му је донело и први чин у војносанитетској служби (краљевског пруског поручника у резерви), као и похвале чувеног хирурга Лангенбека. Боравак и рад у Прусској, посебно у франкфуртској болници, био је одлична школа за будућег начелника српског војног санитета у три рата, која је Србија водила седамдесетих и осамдесетих година 19. века.

Први професионални ангажмани

По повратку у Србију, крајем 1871. године, др Ђорђевић је једно време радио као приватни лекар, да би потом преузео место шефа хируршког одељења Војне болнице у Београду. Касније је именован за професора војне хигијене на Војној академији у Београду и личног лекара кнеза Милана Обреновића. Као професор Академије др Ђорђевић је питомце водио у Војну болницу како би сагледали поједина обољења, вршио сецирање (обдукцију) и на тај начин их подучавао грађи људског тела. Тада је урадио и сецирање преминулог генерала Блазнавца, једног од намесника малолетног кнеза Милана, што је био повод да га кнез позове у двор и понуди му да буде његов лични и дворски лекар. Тих година Ђорђевић је много радио, написао је и превео више

књига и чланака из разних области медицине, основао Српско лекарско друштво (1872) и његов часопис „Српски архив за целокупно лекарство“ (1874), Српски црвени крст (1876), покренуо је 1875. године и лично финансирао месечни часопис „Отаџбина“ (за књижевност, науку и друштвени живот), који је, с краћим прекидима, излазио до 1892. године. Био је и први секретар, потом потпредседник и председник Српског лекарског друштва.

Од 1878. до 1881. године уредио је и здравствено законодавство у Србији, као једно од најнапреднијих у Европи тога времена. Његовом заслугом крајем 1879. донет је *Закон о народном санитарском фонду*, а у марту 1881. године и *Закон о уређењу санитарске струге и о чувању народног здравља*, којим је предвиђена реорганизација грађанске здравствене службе, регулисано стварање властитог лекарског кадра, развој здравствене службе у целини, као и подизање 80 окружних и средских болница у Србији. Од 1881. године приступило се отварању окружних болница за цивилно становништво. Том приликом је и Београдска варошка болница, основана 1868. године, прерасла у Општу државну болницу и постала водећа и највећа цивилна болница не само у Београду већ и читавој Србији.

Рад у српском војном санитарету

У војни санитарет др Владан Ђорђевић ушао је 1873. године, као војни лекар I класе. У Првом српско-турском рату (1876) постао је начелник санитаретске службе Моравско-тимочке војске, а у Другом (1877–1878) начелник санитаретске службе Врховне команде српске војске. Основао је Војну болницу у Нишу (1878), формирану одмах по ослобођењу града од Турака и био њен први управник, затим је 1879. године постао начелник цивилног санитарета у Србији (Санитарског одељења Министарства унутрашњих дела), а у српско-бугарском рату 1885/86. поново начелник санитаретске службе Врховне команде.

Међутим, др Ђорђевић је често наилазио на отпор средине, која није могла да га прати, нити да створи услове за боље здравствено обезбеђење српске војске у ратовима пред којима се Србија нашла средином седамдесетих година 19. века. Отпор би вероватно био и већи да није постао лични лекар кнеза Милана. Оштроуман и далековид, знао је да ће своје реформаторске идеје много лакше реализовати ако иза њега стане лично владар. Међу њима се развило и пријатељство, које је, уз повремене сукобе, трајало све до смрти краља Милана.

Док се налазио на врху санитарета, Ђорђевићевим залагањем видно се поправио статус лекарске професије и положај лекара у Србији, и у цивилном и у војном санитарету.

Санитаретска тактика постала је саставни део оперативне тактике Врховне команде. У складу с тим, начелник санитарета српске војске био је члан Врховне команде, а начелници санитарета у јединицама чланови штабова јединица. Униформа санитаретских официра и подофицира, као и обележавање чинова у санитарету, постали су идентични као у пешадији. Ступањем у војну службу лекари су добијали чин капетана, а њихово напредовање у чиновима регулисано је као и код осталих официра. Уведен је и чин пуковника за лекаре (до тада је чин мајора за њих био највећи), а њихове плате биле су на нивоу министарских.

Уз то што је дао велики допринос организацији војносанитаретске службе и поправљању статуса лекарске професије у ратним и мирнодопским условима, др Ђорђевић је подједнако био и жесток критичар њиховог рада. Уживајући заштиту владарске породи-

це, није презао да се обруши на рад санитаретске службе на бојишту у Првом српско-турском рату и да је подвргне оштрој критици, пре свега због бројних организационих пропуста. Критиковао је и рад министра војног, који „није имао воље, нити новца да се за војни санитарет постара пре него што је рат почео“. Обрушио се и на Главни ђенералштаб српске војске, који „није имао појма о војно-санитаретској служби у рату“. Критиковао је често мењање формације српске војске „под командом руских ђенерала и виших официра“, негодовао што је шеф војног санитарета у том рату потпуковник др Белони „већ био сасвим телесно изнемогао старац, који није могао гвозденом руком држати ситуацију под контролом...“ Оштре критике биле су упућене и начелнику санитарета у Министарству војном мајору др Филипу Тајсићу због „исказане неспособности“, након чега је већ августа 1876. године др Тајсић смењен с функције. Том приликом др Ђорђевић је упутио многе критике и на рачун осталих персоналних и организационих решења у војном санитарету, која су резултирала мањкавостима и недостацима током рата.

Најпре као начелник санитарета Јужноморавске дивизије (касније сједињене Моравско-тимочке војске, под командом руског генерала Черњајева), а потом и начелник Санитарета Врховне команде српске војске у српско-турским ратовима 1876–1878. године, др Ђорђевић је испојио посебне организаторске способности у оспособљавању и снабдевању војног санитарета за рад у ратним условима. Анализирајући пропусте у збрињавању

рањеника 1876. године, др Ђорђевић је писао да је „...у рату било 150 доктора медицине и хирургије, 49 лекара и врачева и 157 апотекара” и да се „са толиким санитаретским персоналом цела српска војска могла тако снабдевати, да јој војни санитарет функционише као прајски (пруски)”. У бици код села Мрамора у близини Ниша (у Првом рату) и сам је радио у импровизованом превејалишту под разапетим шатором, а „одатле по ледини, на пространим асурама и ђебадима, као и по околним кућама налазили су се рањеници којима је требало помоћи”. Све то није нимало личило на санитаретску станицу, али су рањеници стално пристизали. Доктор Владан Ђорђевић је уз помоћ др Лазе Стефановића радио хируршке интервенције, док су гипсане и обичне завоје постављали лекарски помоћници, а апотекари су по кућама скупљали чисто платно, кошуље и мараме ради превејања и пресвлачења рањеника.

За разлику од Првог, у Другом српско-турском рату српска војска није имала помоћ у лекарском и медицинском особљу из иностранства, па је српски санитарет био принуђен да се ослони искључиво на сопствене кадрове и средства. Међутим, за војску од 138.000 људи у оперативном саставу то је било крајње недовољно. Покушај ангажовања страних друштава Црвеног крста није успео. Доктор Владан Ђорђевић је у име Министарства војног путовао у Праг, Беч, Инсбрук и посетио многе водеће хирурге како би их заинтересовао да дођу у Србију. Теодор Билрот, код кога је Ђорђевић завршио специјализацију хирургије, изразио је симпатије за српску борбу, пожелео јој успех, љубазно одбио позив због старости и болести, али је дао сагласност својим асистентима и хирурзима да по својој вољи одлуче о одласку у Србију. Ниједан од хирурга није могао да дође, сви су имали своје разлоге и оправдање. Српски санитарет је тог пута ратовао сам.

Усавршавање организације

Ваља нагласити да се др Владан Ђорђевић током српско-турских ратова много више бавио организационим пословима него хируршким радом. Организацију санитарета српске војске у другом рату значајно је унапредио, па су и резултати санитаретског збрињавања били бољи (бржи и ефикаснији). Недостатак у санитаретском материјалу надомештен је захваљујући помоћи из иностранства, као и преузимањем турског санитаретског складишта у Нишу. После ослобођења Ниша, 28. децембра 1877 (по старом календару), српски војни санитарет добио је две велике болничке зграде, у којима је формирана Нишка војна болница код Ђеле-куле – прва здравствена установа у ослобођеном граду, са око 100.000 постеља. Болница је формирана од затечених турских болница, а за првог управника постављен је др Ђорђевић. Због очигледне нетрпељивости према њему кнегиње Наталије, на крају Другог српско-турског рата (1878) поднео је оставку на место дворског лекара.

После др Ђорђевића, управници нишке Војне болнице били су великани српске медицине – др Михајло Марковић, др Михаило Петровић и др Владимир Станојевић. У Ђорђевићевој књизи „Успомене из српско-турског рата” остали су записи: „Освајање Ниша”, „На Чегру” и „Код Ђеле-куле”, у којима је дат и занимљив опис Војне болнице у Нишу: „У оном благословеном пољу, које је пуло између Виника и Горице, Ниша и Бање, и које нема једне стопе земље која не би била најсавесније обрађена, на четврт сахата од вароши нишке, поред пута пиротског, надалеко се бели једна лепа зграда. То је одељење велике српске Војне болнице у Нишу, ту је за време рата била наша рањеничка болница. Десет корачаја на исток од те зграде стоје развалине од Ђеле-куле...” ■

(Насџавак у следећем броју)

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
ВОЈНООБАВЕШТАЈНА АГЕНЦИЈА
р а с п и с у је

ЈАВНИ КОНКУРС
за пријем лица у својству цивилних лица
на служби у Војсци Србије

I. у радни однос на неодређено време ради попуне радних места у Војнообавештајној агенцији

1. референт, ВСС, Београд два извршиоца,
2. криптолог, ВСС, Београд један извршилац,
3. истраживач електронских комуникационих система, ВСС, Београд један извршилац.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су кандидати држављани Републике Србије;
- да су здравствено и психофизички способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије,
- да имају одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкуришу;
- да им раније није престао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа,
- да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, и да нису осуђивани на казну затвора од најмање 6 месеци, да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем на радна места на која конкуришу.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

На редном броју 1 могу конкурисати лица која:

- имају стечено високо образовање на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, односно на основним студијама у трајању од најмање 4 године, образовно-научно поље: друштвено-хуманистичке науке, област међународни односи, безбедност или политичке науке;
- познају енглески језик.

На редном броју 2 могу конкурисати лица која:

- имају стечено високо образовање на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, односно на основним студијама у трајању од најмање 4 године, образовно-научно поље: природно-математичке науке, област информатика и математика.

На редном броју 3 могу конкурисати лица која:

- имају стечено високо образовање на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, односно на основним студијама у трајању од најмање 4 године, образовно-научно поље: природно-математичке науке, област електроника, телекомуникације и софтверско инжењерство.

II. Изборни поступак:

У изборном поступку биће примењени Критеријуми прописани Одлуком о утврђивању мера за спровођење стратегије каријерног вођења и саветовања у Републици Србији у Ми-

нистарству одбране и Војсци Србије, а који обухватају: просек оцена са последњег нивоа школовања (40% од укупног броја бодова), психолошку процену кандидата (40% од укупног броја бодова) и разговор са кандидатима (20% од укупног броја бодова).

Место, дан и време када ће се спровести изборни поступак:

Са кандидатима чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве, потпуне и уз које су приложени сви докази и који испуњавају све услове за запослење на радним местима за која конкуришу, комисија за пријем обавиће разговор и исте ће упутити на психолошку процену капацитета у надлежне војноздравствене установе. Наведена процена врши се путем стандардизованих тестова.

О датуму, времену и месту обављања разговора и процене психолошких капацитета кандидати ће бити благовремено обавештени телефонским путем, на бројеве телефона кје су навели у својим пријавама или путем имејла, на имејл адресе наведене у пријави.

Кандидати који не задовоље или који се не одазову позиву да учествују на овој фази изборног поступка губе право на даље учешће у изборном поступку.

За кандидате који задовоље процену психолошких капацитета, уз њихову писану сагласност биће извршена безбедносна провера, у складу са Правилником о безбедносним проверама лица које обавља Војнобезбедносна агенција.

Кандидати који уђу у најужи избор пре пријема у радни однос доставиће лекарско уверење о општој здравственој способности за рад на радним местима на која су конкурисали.

Место рада: Београд

III. Рок за поношење пријаве на јавни конкурс:

15 (петнаест) дана и почиње да тече наредног дана од дана када је јавни конкурс оглашен у „Службеном гласнику РС”. Текст конкурса биће објављен на веб-страници Министарства одбране, у једном од дневних листова и периодичном издању огласа Националне службе за запошљавање.

IV. Контакт телефон: 011/3201-798 или 011/3201-292.

V. Адреса на коју се подноси пријава за јавни конкурс:

Поштом на адресу **Министарство одбране Републике Србије, Војнообавештајна агенција, ул. Кнеза Милоша бр. 33, „за јавни конкурс”.**

VI. Докази који се прилажу уз пријаву на јавни конкурс:

Уз пријаву у којој се наводе основни лични подаци, адреса становања, контакт телефон, имејл адреса, редни број радног места на које се конкурише, поред кратке биографије, кандидати прилажу и следеће: извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац – не старије од 6 месеци); оригинал или оверена фотокопија дипломе којом се потврђује стручна спрема, односно стечено прописано звање; уверење о држављанству (не старије од 6 месеци); уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због

кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од 6 месеци); уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању најмање шест (6) месеци; уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа. Сви докази се прилажу у оригиналу или фотокопији која је оверена општини, суду или код јавног бележника.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној у општини, суду или код јавног бележника биће одбачене закључком.

Сагласно одредби члана 125. Закона о Војсци Србије, између кандидата који испуњавају услове конкурса првенство под једнаким условима има супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених на вршењу службе у Војсци Србије и супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања.

Пробни рад обавезан је за све кандидате који први пут заснивају радни однос у државном органу, у складу са прописима о државним службеницима и намештеницима. Запосленом који не задовољи на пробном раду отказује се радни однос.

Јавни конкурс спроводи конкурсна комисија коју именује министар одбране.

Одредбом члана 9. и члана 103. Закона о *ојштем ујравном постојуку* („Службени гласник РС”, бр. 18/2016) прописано је, између осталог, да у поступку који се покреће по захтеву странке орган може да врши увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција, када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће податке прибавити сама.

Потребно је да кандидат попуни изјаву којом се одређује за једну од две могућности: да орган прибави податке о којима се води службена евиденција или да ће то кандидат учинити сам. Наведену изјаву могуће је преузети на веб-страници Министарства одбране Републике Србије www.mod.gov.rs. Потписану изјаву је неопходно доставити уз наведене доказе како би орган могао даље да поступа.

Документа о чињеницама о којима се води службена евиденција су: уверење о држављанству; извод из матичне књиге рођених; уверење из суда и МУП-а да се против лица не води кривични поступак, односно да лице није осуђивано на казну затвора у трајању од најмање 6 месеци; уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа. ■

РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ

Управа за традицију, стандард и ветеране

ИНФОРМАЦИЈА

о пословној сарадњи са „FitPass” Емерго спорт д.о.о.
из Београда

Министарство одбране потписало је 29. децембра 2017. Уговор о пословној сарадњи са „FitPass” Емерго спорт д.о.о. из Београда.

„FitPass” Емерго спорт д.о.о. представља јединствен концепт приступа у више од 600 спортских објеката у Србији по цени само једне чланарине на основу персонализоване картице. Уз „FitPass” картицу запослени у Министарству одбране и Војсци Србије, на основу Уговора о сарадњи, по цени од 2.000 динара добијају 30/31 појединачан улазак месечно, уз могућност уступања дневног уласка свом детету до 14 година старости и могућност куповине још једне додатне „FitPass” картице за члана породице старости преко 16 година под истим условима који важе и за запосленог.

Такође, за наше запослене омогућена је куповина годишње картице по цени од 22.000,00 динара, уз могућност плаћања путем административне забране на 12 месечних рата, при чему се подразумева могућност уступања дневног уласка свом детету до 14 година старости и могућност куповине још једне

овакве „FitPass” картице за члана породице старости изнад 16 година.

Куповина картице вршиће се online, путем посебне странице за пријаву за запослене у Министарству одбране и Војсци Србије, на интернет адреси www.fitpass.rs/mod или доласком у просторије даваоца услуга, на адресу Обилићев венац 18–20, ТЦ City passage у Београду.

Крајњи корисник услуге, запослени у Министарству одбране и Војсци Србије који жели да купи „FitPass” картицу у обавези је да се идентификује даваоцу услуга постављањем скенираног приказа војне легитимације/идентификационе картице или оверене потврде о запослењу на страници за пријаву или давањем на увид војне легитимације/идентификационе картице или оверене потврде о запослењу када се картица купује доласком у просторије даваоца услуга у Београду.

Уколико се картица купује за члана породице старости изнад 16 година потребно је приложити оверену потврду којом се потврђује да је запослени у радном односу у Министарству одбране и Војсци Србије, с назначеном сврхом издавања потврде за коју се иста издаје (ради регулације добијања FitPass персонализоване картице за дете/супружника и у друге сврхе се не може користити).

Детаљне информације о спортским објектима који су поседовањем „FitPass” персонализоване картице на располагању могу се наћи на интернет адреси .

Запослени у Министарству одбране и Војсци Србије на сајту Министарства одбране, у оквиру поља Стандард могу преузети образац административне забране уколико се одлуче за тај начин плаћања уговорених услуга (само за годишњу картицу). ■

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РС
УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ
ВОЈНА АКАДЕМИЈА**

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем лица из грађанства у својству цивилних лица на служби у Министарству одбране у радни однос на неодређено време ради попуне радних места

Назив установе Министарства одбране у којој се врши попуна радних места:

Универзитет одбране – Војна академија – место рада Београд

Радна места која се попуњавају:

1. Начелник – наставник	један извршилац
2. Наставник	један извршилац
3. Сарадник	један извршилац
4. Психолог	један извршилац
5. Возач аутобуса	један извршилац
6. Обућар	један извршилац
7. Хемијски чистач	један извршилац

Општи услови конкурса:

- да су кандидати држављани Републике Србије;
- да су здравствено и психофизички способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да имају одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкуришу;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности и да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем на радна места на која конкуришу.

Посебни услови конкурса

- Радно место на редном броју 1:
– завршен Машински факултет, научни назив доктор наука и наставно звање доцент – редовни професор.
- Радно место на редном броју 2:
– завршен Машински факултет, научни назив доктор наука и наставно звање доцент – редовни професор.
- Радно место на редном броју 3:
– завршен Физички факултет, научни назив магистар наука и наставно звање асистент.
- Радно место на редном броју 4:
– завршен Филозофски факултет – група за психологију – стручни назив дипломирани психолог.
- Радно место на редном броју 5:
– завршен ВКВ степен стручне спреме, саобраћајно-техничке струке, занимање возач и положен испит „Д“ категорије за возача аутобуса.
- Радно место на редном броју 6:
– завршена средња школа, односно школа за КВ раднике, занимање обућар.
- Радно место на редном броју 7:
– завршена средња школа, односно школа за КВ раднике, занимање хемијски чистач.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса, уз пријаву за конкурс у којој се налазе основни лични

подаци (име, средње име и презиме, јединствени матични број грађана), адреса на коју се кандидату достављају обавештења, контакт телефон, редни број радног места на које се конкурише, досадашње радно и стручно искуство, доказ у смислу члана 125. Закона о Војсци Србије, поред кратке биографије, прилажу и следеће:

- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац – не старији од шест месеци);
- уверење о држављанству Републике Србије (не старије од шест месеци);
- доказ о стеченом образовању и звању (оригинал или фотокопија дипломе којом се потврђује стручна спрема, односно стечено прописано звање);
- фотокопија радне књижице;
- фотокопија личне карте или читавање електронске личне карте;
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због и кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању дужем од шест месеци (не старије од шест месеци);
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос није престајао због теже повреде дужности из радног односа.

Сви докази прилажу се у оригиналу или фотокопији, која је оверена у општини, суду или код јавног бележника.

Адреса на коју се подноси пријава за јавни конкурс

Пријаву са траженим предлозима доставити на адресу:

Војна академија, Генерала Павла Јуришића Штурма бр. 33, 11105 Београд, са назнаком „за јавни конкурс“.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству Војне академије.

Рок за подношење пријаве на јавни конкурс

Рок за подношење пријава за пријем у службу је 30 (тридесет) дана и почиње да тече наредног дана од дана када је јавни конкурс оглашен у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Заједничко за сва радна места

Изборни поступак

У изборном поступку биће примењени критеријуми прописани тачком 4. Одлуке о изменама и допунама Одлуке о утврђивању мера за спровођење стратегије каријерног вођења и саветовања у Републици Србији у Министарству одбране и Војсци Србије, а који обухватају просек оцена са последњег нивоа школовања (40% од укупног броја бодова), психолошку процену кандидата (40% од укупног броја бодова), разговор са кандидатом (20% од укупног броја бодова), медицинско-здравствену процену и безбедносну проверу.

Место, дан и време када ће се спровести изборни поступак

Кандидати чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве, потпуне и уз које су приложени сви докази и који испуњавају све услове за запослење на радним местима за која конкуришу биће упућени на психолошку процену капа-цитета (која се врши према критеријумима профила за цивилна лица, а у складу са степеном образовања потребним за формацијска места на која лица конкуришу) у надлежне војноздравствене установе.

О датуму, времену и месту обављања процене психолошких капацитета кандидати ће бити благовремено обавештени телефоном на бројеве које су навели у својим пријавама.

Кандидати који не задовоље на психолошкој процени или који се не одазову позиву да учествују у овој фази изборног

поступка губе право на даље учешће у изборном поступку. За кандидате који задовоље процену психолошких капацитета, уз њихову писану сагласност, биће извршена безбедносна провера у складу са Правилном о безбедносним проверама лица које обавља Војнобезбедносна агенција.

Сагласно одредбама члана 125. Закона о Војсци Србије, између кандидата који испуњавају опште и посебне услове конкурса првенство под једнаким условима има супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије и супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања. Приоритет из овог члана даје се кандидатима који имају једнак број бодова.

Одредбом члана 9. и члана 103. Закона о *ошћител ујравном јосшуйку* („Службени гласник РС”, бр. 18/2016) прописано је, између осталог, да у поступку који се покреће по захтеву странке орган може да врши увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће податке прибавити сама.

Наведену изјаву је могуће преузети на веб страници Мини-

старства одбране Републике Србије. Потписану изјаву је неопходно доставити уз напред наведене доказе како би орган могао даље да поступа.

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос доставиће лекарско уверење о здравственој способности за рад на радним местима на која су конкурисали.

Пробни рад обавезан је за све кандидате који први пут заснивају радни однос у државном органу. Пробни рад за радни однос заснован на неодређено време траје шест месеци и прати га непосредно претпостављени старешина, који након окончања пробног рада надлежном руководиоцу даје писано мишљење о томе да ли је лице задовољило на пробном раду. Лицу које не задовољи на пробном раду отказује се радни однос без његове писане сагласности и без права на новчану накнаду због отказа.

Јавни конкурс спроводи конкурсна комисија коју именује министар одбране.

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве и непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин неће се узимати у разматрање и биће одбачене закључком против кога се може изјавити жалба, али не задржава извршење закључка. ■

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ ВОЈНА АКАДЕМИЈА расписује

ЈАВНИ КОНКУРС за избор у звање наставника у образовно-научном пољу техничко-технолошких наука, и то:

1. поновни избор једног наставника за ужу научну област Саобраћај, у звање доцента,
2. избор једног наставника за ужу научну област Инжењерство убојних средстава, у звање доцента и
3. избор два наставника за ужу научну област Систем логистике, у звање доцента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА

1. да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира,
2. да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи,
3. да је кандидат професионално војно лице на редном броју А1 и А3 и војни службеник на редном броју А2.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

1. да испуњава услове за избор у звање доцента из члана 16. и члана 17. Правилника о стицању звања наставника на Универзитету одбране („Службени војни лист”, број 21/16).
2. кандидати за избор у звање доцента приступно предавање ће одржати пред комисијом за приступна предавања 23. 01. 2018. године. Приступно предавање траје најдуже 20 минута. Тему бира кандидат, с тим да она мора да буде из уже научне области за коју конкурише за избор у звање доцента.

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати прилажу:

1. документацију према Упутству за припрему конкурсне до-

кументације и израду извештаја за избор и поновни избор у звање наставника (Одлука Сената број 7/56 од 20. октобра 2016. године) које је објављено на интернет страници Универзитета (Војне академије),

2. попуњен одговарајући образац Извештаја комисије о пријављеним кандидатима за избор и поновни избор у звање наставника (CD),
3. уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи,
4. сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу у оквиру студијских програма Војне академије.

Правилник о начину, поступку и ближим условима стицања звања наставника и Упутство за припрему конкурсне документације и израду извештаја комисије за избор у звање наставника налази се на интернет страници Војне академије.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор и поновни избор у звање наставника подnose се на адресу: **Војна академија Генерала Павла Јуришића Штурма 33, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звање наставника”.**

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за које се пријава подноси.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату.

Конкурс је отворен 30 дана, рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

ВАЖНА НАПОМЕНА

Кандидати који буду изабрани у звања наставника неће бити постављани на формацијска места наставника у Војној академији, већ ће права и обавезе наставника остваривати са формацијског места на ком су већ постављени, а у складу са чланом 73. став 4–6 Закона о високом образовању („Сл. гласник РС”, бр. 76/2005, 100/2007 – аут. тум., 97/2008, 44/2010, 93/2012, 89/2013, 99/2014, 45/2015 – аут. тум. и 68/2015). ■

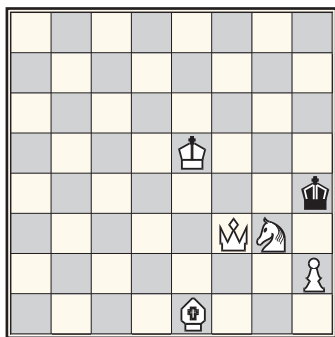

ИЗАБРАНИ ПРОБЛЕМИ

МИНИЈАТУРЕ СВЕТЕ ЈАНИЋИЈЕВИЋА

Шаховски композитор и публициста Светислав Света ЈАНИЋИЈЕВИЋ био је оснивач крагујевачког центра проблемског шаха. Умро је у 86. години, 20. маја 2017, а радни век провео је у крагујевачкој „Застави“. Остаће упамћен као изузетан проблемиста. Доносимо две његове минијатуре, објављене у „Политици експрес“ 1966. године.

Проблем број 1 – Мат у 2 потеза
Светислав ЈАНИЋИЈЕВИЋ,
„Политика експрес“ 1966.

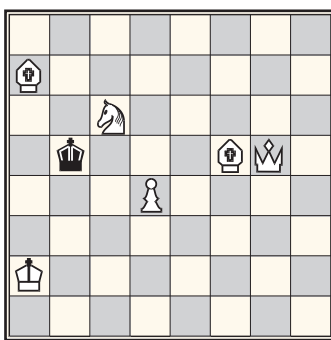

Позиција на дијаграму:

Бели: Ke5, Df3, Le1, Sg3, пешак h2 (5 фигура)

Црни: Kh4, Tg4 (2 фигура)

Проблем број 2 – Мат у 2 потеза
Светислав ЈАНИЋИЈЕВИЋ,
„Политика експрес“ 1966.

Позиција на дијаграму:

Бели: Ka2, Dg5, La7, Lf5, Sc6, решак d4 (6 фигура)

Црни: Kb5 (1 фигура)

У колонама и редовима, водоравно и усправно, у празна поља упишите једноцифрене бројеве од 1 до 9 који недостају. Сваки број има своје место, не сме да се понови исти број ни у усправној колони ни у водоравном реду, нити у квадрату 3x3.

У			5	3													
К	8																2
О		7				1			5	3							
Д	4																
А		1				7											6
У			3	2													8
С		6		5													9
			4														3
																9	7

Решење коњићевих скокова: Дођох, видех, победих; Радије бих био први у селу него други у Риму.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Припремио Жарко ЋОКИЋ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17	С							18							19	
20	Р	20							21							22
23	Е		24							25						
26	Ћ				27						28					
29	Н						30						31			
32	И							33							34	
35	П		36							37						
38	Р			39							40					
41	А					42						43				
44	З							45						46		
47	Н	47							48							
49	И	Ц	И	50							51					

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА: ВОДОРАВНО: кесеоник, мушичари, сок, о, титанати, итератив, л, СКА, постанак, Левитина, талар, титулари, алитер, аматери, ироничан, нари, манометар, кабанице, АН, ИР, натураца, аотирање, лажи, отијатар, динамит, етичар, заводити, криви, Титаника, Тројанка, нос, и, араканга, насупрот, т, ћар, магистри, ампеража.

ВОДОРАВНО:

17. Прослављени немачки фудбалски голман, 18. Спиратељица и дисидент, Ирина, 19. Корбач, канција, 20. Управљати неким уређајем, 21. Паркиралиште за авионе, 23. Творац шаховског рејтинга, Арпад, 24. Становница древне Троје, 25. Алат за лемљење, 26. Цар (ист.), 27. Корпица, кошарица, 28. Град у Француској, 29. Наука ноетичара; наука о мишљењу, 30. Тровање анилином, 31. Име тениског аса Виландера, 32. Благајник, инкасант, 33. Кратка токата, 34. Извршни комитет (скр.), 35. Регистарска ознака Петровца, 36. Прекрити борама (чело, лице), 37. Ишчитавања са мерног инструмента, 38. Надимак сликара Анри Тулуз Лотрека, 39. Иронист, 40. Њивица, 41. Зачинска биљка, коморач, 42. Жаруља, светиља, 43. Иванка одмила, 44. Застрти, 45. Средњевековни феудалац, Ћорђе Комнин, 46. Персијски краљ, 47. Лек антимиотик, 48. Радња у којој се продаје ракија, ракијашница, 50. Радити као киријаш, 51. Највећа змија.

УСПРАВНО:

2. Просечна вредност, 3. Медицинска установа (скр.), 4. Глумица (стр.), 5. Међународна ознака Јордана, 6. Оживљавач успомена, 7. Радомир одмила, 8. Град у Јапану, 9. Мушко име, Исаил, 10. Виша тарифа (скр.), 11. Онај који је нешто нашао, 12. Карактеристика ијекавице, 13. Преваром привући, 14. Анимација (скр.), 15. Фудбалски ас, голман, Виктор, 16. Легитимација члана клуба, 18. Татарски ханови, 19. Климоглавац, 20. Леонтинова имењакиња, 21. Стручни оцењивач, 22. Становници Цетиња, 24. Присталице атанизма, 25. Сурогат за белу кафу, цигура, 27. Радне собе, 28. Становник Атине, 30. Овлажити росом, 31. Намотај, 33. Име одбојкашице Бошковић, 34. Област у Мјанмару (преметнуто АНКАРА), 36. Сортни, 37. Траг дивљачи (мн.), 39. Град у Русији (преметнуто КРОС), 40. Штос, фора, 42. Отпад од сена, трина, 43. Име глумице Арепине, 45. Суседна слова азбуке, 46. Надзорни одбор (скр.).

**НОВИ
наслови**

**СТРАТЕГИЈА НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ
– У теорији и пракси**

Б. Крга

Броширано, ф. 15×23.5, 276 стр.

шифра: 111370

цена: 660,00 **са попустом: 426,00**

Свака одговорна држава посвећује велику пажњу изградњи националне безбедности, што је један од основних услова опстанка и развоја друштва и државе. Аутор се не бави свим питањима безбедности, већ тежишно једним аспектом, а то је критичка анализа *Стратегије националне безбедности Републике Србије* у теорији и пракси. За побољшање документа и делатности која из њега произилази дате су конкретне сугестије ради доприноса унапређењу стратегијског промишљања и безбедносне културе.

Књиге можете наручити на **тел: 011/3201-810** или на **e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs**

ЕНИГМА И РАТ У ЈУГОСЛАВИЈИ

С. Ковач

Броширано, ф. 15×23, 228 стр.

шифра: 111376, цена: 660,00 **са попустом: 462,00**

Ако се погледа шта је све написано о „енигми”, о њеном начину рада, процедурама шифровања и дешифровања, начину разбијања њених кључева и декриптовања порука и улози у Другом светском рату, поставља се питање да ли је заиста написано све о овом уређају и шта би се још могло додати као допринос још бољем разумевању њеног значаја за припремање и извођење најважнијих војних операција. Без обзира на бројност литературе која се бави том темом „енигме”, чињеница је да нико до сада није разматрао њен утицај на југословенско ратиште у Другом светском рату и колико је допринела да се разреше унутрашњи сукоби, првенствено између четничког и партизанског покрета, нацистичко-ушашке Независне Државе Хрватске (НДХ) и та два покрета, а посебно спољни утицаји на те догађаје.

Књиге можете наручити на **тел: 011/3201-810** или на **e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs**

ОДБРАНА
Специјални прилог 181

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
И ВОЈСКА СРБИЈЕ
У 2017.**

НА ВИСИНИ ЗАДАТКА

Година за нама била је пуна изазова за Србију и њене чуваре. Почетак нове године прилика је за рекапитулацију задатих и извршених задатака у нашем систему одбране.

У 2017. години Министарство одбране и Војска Србије интензивно су радили на опремању, модернизацији и оспособљавању јединица за брзо и одлучно реаговање у све три додељене мисије, како би грађанима обезбедили потребан мир и сигурност. С обзиром на то да је основни задатак Војске у миру обука и непрекидно унапређење оперативних способности, наши припадници у години за нама реализовали су 230 вежби ранга батаљона и вишег, као и многобројна увежбавања подржана рачунарским симулацијама, како би подigli лествицу оспособљености.

Учешћем у 27 мултинационалних вежби с више од 30 армија света потврдили смо висок ниво интероперабилности у примени заједничких процедура и стандарда, употреби компатибилних борбених средстава и система за командовање и руковођење, те коришћењу заједничких ресурса. Више од хиљаду наших војника и старешина су на територији Србије и ван ње, са колегама из иностранства, доказали да знањем, стручношћу и способношћу свакоме могу „стати на црту”. Проигравајући најразличитије сценарије с партнерима из НАТО-а, у оквиру Програма „Партнерство за мир”, као и са партнерима из осталих земаља, доказали смо да смо отворени за сарадњу, али и посвећени очувању војне неутралности.

Унапређење сарадње с Русијом резултирало је новим јачањем одбрамбене моћи Србије. Ратно ваздухопловство ојачано је са шест *мигова* 29, а очекују се и транспортни хеликоптери, тенкови, борбена оклопна возила, ракетни системи...

Наша земља наставља да развија свој одбрамбени потенцијал, уз многобројне модернизације наоружања и опреме, развој нових борбених система, који имају и извозну перспективу. Управо зато наменска индустрија Србије преузима важну улогу у јачању одбрамбене моћи и све бржем оживљавању домаће привреде. Углавном извозно оријентисана, предузећа из те групације ове године очекује пласман на страна тржишта вредан 570 милиона долара. Само у 2017. години извоз производа српске одбрамбене индустрије увећан је за 20 одсто, док је у истом периоду за седам процената повећан број запослених.

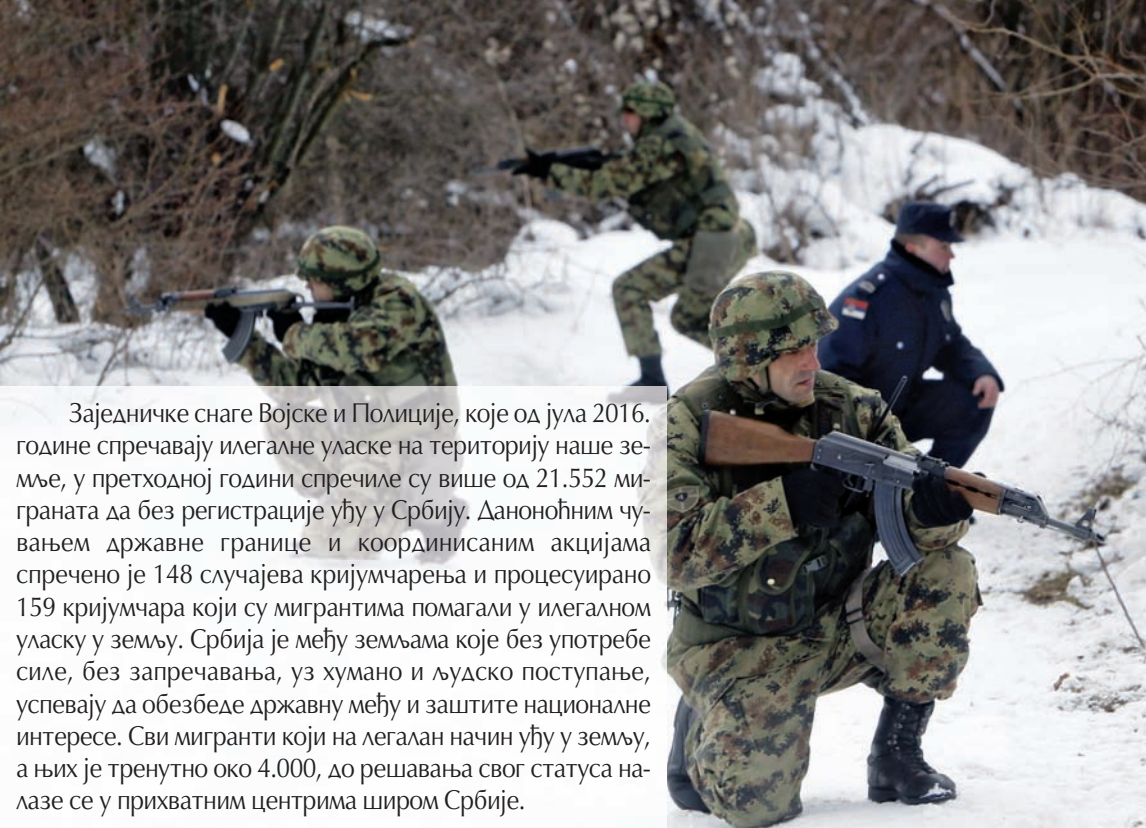
Своја умећа, знања и вештине наши припадници на најбољи начин потврђују и учешћем у мировним мисијама под окриљем Уједињених нација и Европске уније. Посвећеност миру и стабилности јесте вредносна оријентација коју Србија снажно истиче у регионалним, европским и ширим безбедносним процесима, а присуство на неуралгичним тачкама све нестабилнијег света најверљивија је потврда таквог опредељења. Прошле године у 10 мировних мисија, у свим ротацијама, учествовало је 652 српских „плавих шлемова“.

ПОВЕРЕЊЕ ЗА ПОНОС

Резултати истраживања Агенције „Дип дајв“ потврђују да је Војска Србије и даље институција од највећег поверења грађана Србије. Чак 57 одсто становништва највише верује Војсци, што је значајан пораст у односу на 2011. годину, када је тај проценат износио 37 одсто. То је резултат којим се Министарство одбране и Војска Србије с правом поносе, али и обавезује да наставе с одговорним извршавањем задатака у све три мисије. Војска је гарант безбедности земље и свих њених грађана. Поверење је заслужено брзом и ефикасном помоћи коју су припадници система одбране први пружили у поплавама и другим природним недаћама, којих је, нажалост, било протеклих година. Наши мировњаци успешно настављају мисије мира широм света, за шта смо одувек добијали признање.

Поверење које данас уживамо стицали смо и бројним хуманитарним акцијама, културним манифестацијама, спортским резултатима, сарадњом с месним заједницама и у најудаљенијим селима широм Србије, где смо пружали лекарске прегледе и медицинску помоћ, поправљали путеве, градили водоводе... Отворили смо перспективу младим људима школовањем за официрски позив, добровољним служењем војног рока, пријемом професионалних војника, отварањем нових радних места у предузећима наменске индустрије...

МИГРАНСКА КРИЗА

Заједничке снаге Војске и Полиције, које од јула 2016. године спречавају илегалне уласке на територију наше земље, у претходној години спречиле су више од 21.552 миграната да без регистрације уђу у Србију. Даномоћним чувањем државне границе и координисаним акцијама спречено је 148 случајева кријумчарења и процесуирано 159 кријумчара који су мигрантима помагали у илегалном уласку у земљу. Србија је међу земљама које без употребе силе, без запречавања, уз хумано и људско поступање, успевају да обезбеде државну међу и заштите националне интересе. Сви мигранти који на легалан начин уђу у земљу, а њих је тренутно око 4.000, до решавања свог статуса налазе се у прихватним центрима широм Србије.

МЕЂУНАРОДНЕ ВЕЖБЕ

Српски војници знања и вештине проверавали су на домаћем терену, али и ван граница земље. Сарађујући са земљама у региону, али и великим војним силама, наше старешине и војници поново су показали да стручношћу могу парирати свим армијама света.

„ПЛАТИНАСТИ ОРАО 17.1”

Мултинационална вежба „Платинасти орао 17.1” одржана је од 20. фебруара до 2. марта у Румунији, ради повећања међусобног разумевања и интероперабилности јединица оружаних снага Србије, Бугарске, Македоније, САД, Словеније, Украјине и Црне Горе у операцијама на тактичком нивоу. Међу 500 учесника вежбе био је и пешадијски вод из Прве бригаде Копнене војске.

„LOGEX 17”

Припадници Војске Србије учествовали су од 8. до 19. маја на командно-штабној вежби „LOGEX 17”, у Симулационом центру Команде за обуку и доктрину Оружаних снага Албаније у Тирани. Увежбавало се и око 80 припадника оружаних снага осам земаља – Албаније, Босне и Херцеговине, Хрватске, Финске, Македоније, Молдавије, Црне Горе и Шведске.

Вежба, која је била осмишљена тако да омогући обуку логистичког кадра, приближила је учесницима процедуре НАТО-а за израду и коришћење логистичких планова, повећала сарадњу и координацију за планирање и извршење могућих будућих операција.

„ФАЛКОН 17”

У Касарни „Аеродром” у Нишу и на стрелишту „Међа” од 21. до 31. маја изведена је вежба специјалних јединица Војске Србије и оружаних снага Републике Грчке „Фалкон 17”, на којој је падобрански тим у противпобуњеничкој борби, уз употребу специјалног десанта, реализовао и бојево гађање. Десетодневна вежба имала је за циљ да унапреди интероперабилност и међусобно разумевање припадника двеју војски на тактичком нивоу у току извршења операција подршке миру.

„СЛОВЕНСКО БРАТСТВО 2017”

Припадници наше војске учествовали су од 6. до 15. јуна на трилатералној војној вежби „Словенско братство 2017”, која је реализована на полигону Оружаних снага Белорусије, у близини града Брест. Припадници оружаних снага Белорусије, Руске Федерације и Војске Србије увежбавали су превозење борбеним возилом, уз савладавање водене препреке, падобрански десант, прелаз воде десантним чамцима, спуштање ужетом из хеликоптера, као и дневна и ноћна гађања из личног наоружања.

„Словенско братство 2017” представља наставак сарадње између Ваздушно-десантних јединица Оружаних снага Руске Федерације и Специјалне бригаде Војске Србије, започете пре три године извођењем вежбе „Срем ” на полигону „Никинци”.

„ПЛАТИНАСТИ ВУК 17”

На Бази „Југ” средином јуна реализована је десетодневна вежба „Платинасти вук 17”, у којој је учествовало око 300 војника из Србије, Босне и Херцеговине, Бугарске, Македоније, Мађарске, САД, Словеније, Уједињеног Краљевства и Црне Горе. Том приликом јединице су увежбавале употребу несмртоносног оружја, процедуре приликом ангажовања у мултинационалним операцијама, те радње и поступке у мултинационалном окружењу. Један од циљева вежбе била је и размена искустава јединица у досадашњем ангажовању у мировним операцијама.

„ШАБЛА 2017”

На бугарском полигону „Шабла“ наше старешине и војници су од 11. до 25. јула извели заједничко бојево гађање циљева у ваздушном простору из ракетних система за противваздухопловна дејства.

Циљ гађања, на коме је учествовало више од 70 наших припадника, већином из састава 250. ракетне бригаде за ПВД РВ и ПВО, било је подизање нивоа способности јединица за заштиту ваздушног простора. Ракеташи Војске Србије извели су гађање из ракетних система „НЕВА“ и „КУБ“.

Обука на „Шабли“ има непроцењиву вредност, јер је то ретка прилика да послуга лансира ракету, чује звук стартног мотора, осети вибрације тла и види експлозију на екрану. Тај тренутак представља круну обуке сваког ракеташа. На полигону бугарске армије „Шабла“, на обали Црног мора, недалеко од Варне, припадници Ратног ваздухопловства и ПВО успешно су изводили гађања 2010, 2011. и 2013. године.

"SABER GUARDIAN 2017"

Око 40.000 војника, из 22 државе, међу којима и припадници Министарства одбране и Војске Србије, учествовали су у мултинационалној вежби "Saber Guardian 17", на полигони-ма у Мађарској, Румунији и Бугарској.

Вежба, изведена од 7. до 22. јула, састојала се од 17 командно-штабних вежби, вежби подржаних рачунарским симулацијама, тактичких и тактичких вежби с бојевим гађањем.

"Saber Guardian 17 – Peace Sentinel 17", део тактичке вежбе с бојевим гађањем, окупио је у Бугарској војнике и старешине оружаних снага Сједињених Америчких Држава, Бугарске и 30 припадника наше треће бригаде Копнене војске. Изводили су напад, одбрану, борбу и пробој из окружења механизованим водом, као и борбу у урбаној средини.

На вежби јединица за специјалне операције "Saber Guardian 17 – Black Swan 17" у Мађарској учествовала су 23 припадника Специјалне бригаде Војске Србије, који су увежбавали извођење специјалних операција са припадницима јединица за специјалне операције Македоније и Мађарске.

На вежби која се изводила 25 километара од румунске Констанце, надомак Црног мора, 26 припадника наше управе за војно здравство учествовало је на вежби "Saber Guardian 17 – MASCAL", као део Балканских војномедицинских снага, са санитетлијама из Босне и Херцеговине, Македоније, Словеније и Црне Горе. За потребе вежбе Балканске војномедицинске снаге развиле су, у војној авио-бази "Mihail Kogalniceanu", лаку пољску болницу Нивоа 2, намењену за збрињавање масовно повређених и оболелих током кризних ситуација.

“PLATINUM LION 17.2”

Пешадијски вод из састава 21. пешадијског батаљона Друге бригаде Копнене војске учествовао је у мултинационалној вежби “Platinum Lion 17.2”, која се од 31. јула до 10. августа изводила на полигону за обуку „Ново Село” у Бугарској.

На вежби, коју организује Европска команда Оружаних снага САД, уз припаднике Војске Србије учествовало је још око 800 војника из Албаније, Бугарске, Македоније, Молдавије, Румуније, САД, Словеније, Украјине и Црне Горе.

Вод од 30 српских војника извео је са колегама из иностранства заједничку обуку вода/чете у нападу, припрему положаја за одбрану, пружање прве помоћи и медицинску евакуацију, затим борбу у урбаној средини и борбу против импровизованих експлозивних направа. Увежбавали су и ангажовање пешачких патрола у инцидентним ситуацијама.

„ГВОЗДЕНИ МАЧАК 2017”

Припадници Првог и Другог речног одреда Речне флотиле и Првог пука за разминирање Оружаних снага Мађарске извели су 22. септембра на Дунаву, у рејону Баноштор – Черевих – Черевихка ада, тактичку вежбу „Гвоздени мачак 2017”.

Окосницу увежбавача чинило је планирање, организовање и извођење заједничких дејстава на води, усмерених на спречавање кријумчарења људи и трговине људима и, у том смислу, стављање на испит достигнутог нивоа интероперабилности речних састава војски двеју суседних земаља.

Кроз четири секвенце и 29 фаза српски и мађарски морнари, организовани у заједнички одред „Дунав”, приказали су низ прописаних процедура приликом контроле и блокаде унутрашњих пловних путева, као и могућег деловања приликом непредвидивог понашања кријумчара.

На вежби је учествовало 149 српских и 30 мађарских официра, подофицира и професионалних војника. Извршавајући задатке извиђања, вежбу је подржала и посада хеликоптера газела из 204. ваздухопловне бригаде.

Прва заједничка вежба Речне флотиле и Првог пука за разминирање Оружаних снага Мађарске “Iron cat” изведена је 2011. године на полигону код Титела, на реци Тиси. Од тада вежба се сваке године одржава наизменично у Србији и Мађарској.

„КОМШИЈЕ 2017”

Заједничка вежба Војске Србије и Оружаних снага Мађарске и Националне Гарде Охаја – „Комшије 2017” одржана је крајем септембра у Србији. Домаћин вежбе, која је реализована седми пут са припадницима мађарских оружаних снага, наизменично у Србији и у Мађарској, био је 11. пешадијски батаљон Прве бригаде Копнене војске.

Сценарио вежбе је осмишљен, постављен и прилагођен извршавању задатака у мултинационалном окружењу и условима какви се предвиђају у мировним операцијама. Припадници три војске, у оквиру мешовите мултинационалне чете, решавали су задатке који их реално могу очекивати, сагледавајући потенцијалне опасности и ризике.

„БАРС 2017”

Пилоти Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране Војске Србије и Ваздушно-космичких снага Оружаних снага Руске Федерације почетком октобра реализовали су трећу заједничку летно-тактичку вежбу „БАРС 2017” – Припрема и реализација борбених дејстава у току извршења задатака уништавања паравојних формација и спровођење акција трагања и спасавања.

После 75 полетања, 91 час и 10 минута проведених у ваздуху, 123.400 килограма утрошеног керозина и укупно 1.096 комада муниције, ракета и авио-бомби испалених и бачених на циљеве на земљи, руски и српски пилоти закључили су да је „БАРС 2017” у потпуности испунио циљеве – садејство током извршења задатака на уништавању копнених објеката мешовитим посадама, проверу борбене оспособљености и спремности летачког састава за заједничко извршавање задатака, као и унапређење нивоа сарадње међу члановима посада, дежурним јединицама и службама обезбеђења.

Пилоти мигова 29 и хеликоптера Ми-8 реализовали су сложене летачке задатке дању и ноћу, у повољним и сложеним метеоролошким условима, те гађања, ракетирања и бомбардовања земаљских циљева на полигону „Пагоново” надомак Вороњежа.

„ПАМБАЛА 2017”

Тим Војске Србије и делегација Националне гарде Охаја учествовали су на медицинској вежби у Републици Анголи. Претходиле су јој готово двогодишње припреме, а састојала се из две фазе – у првој фази је наш превентивни медицински тим био на теоретској обуци, коју је чинила едукација о применама мера за сузбијање хеморагијске грознице и других облика вирусних инфекција, а у другој је и остатак тима од 12 чланова учествовао у збрињавању локалног становништва у два места покрајине Бенго.

Клинички оперативни рад у теренској болници водили су војни лекари из Анголе, Србије и Охаја, тежишно на пружању медицинске неге становништву из области превентивне медицине, педијатрије, породичне праксе, дерматологије, оптометрије, стоматологије, акушерства и гинекологије.

„ЗИМА 2017“

Специјалци из 63. падобранског батаљона, противтерористичког батаљона и 72. извиђачко-диверзантског батаљона са америчким колегама из 173. падобранске бригаде Европске команде оружаних снага САД извели су средином новембра петодневну вежбу „Зима 2017“. Српски и амерички падобранци земаљски део обуке реализовали су у панчевачкој касарни „Народни херој Стевица Јовановић“, а десантне скокове на аеродромима „Ковин“ и „Лисичији јарак“.

Око 120 падобранаца десантирано је из два америчка авиона Ц-130 херкулес, с висине од 300 метара. Наши специјалци први пут су за десант користили амерички падобран МЦ-6, који има делимично управљиву куполу, и падобран Т-11.

ПРОВЕРЕ НА ДОМАЋЕМ ТЕРЕНУ

Јединице Војске Србије свих видова, родова и служби памтиће годину за нама по честим, интензивним и сложеним вежбама које су дефинитивно подигле лествицу стручности и оспособљености сваког појединца, али и система у целини. Надлежне команде тестирале су способности својих војника у различитим временским условима, па су тако полигоне Војске војничке чизме газиле истим интензитетом и на +40, као и на -20 Целзијусових степени.

„ЕЧКА 2017”

Припадници Речне флотиле су 18. маја у раним јутарњим часовима на привременом артиљеријском полигону „Тител” извели тактичку вежбу с бојевим гађањем – „Ечка 2017”.

Подводна противдиверзантска, бродска противминска и минска дејства, спречавање продора непријатељских војних бродова и ватрена подршка јединица пешадије у одбрани чинили су окосницу извођења сложене и динамичне вежбе и гађања. Као увертира у најсложенији и најзахтевнији вид тактичко-ватрене обуке данима пре тога извршена су бројна припремна и бојева гађања појединачним бродовима из бродског наоружања.

Из пловних средстава Првог и Другог речног одреда, у пловидби, гађало се свим бродским артиљеријским наоружањем, 20 mm и 30 mm противавионским топом, тридесетмилиметарским бацачима пројектила и бочним пушкомитраљезима калибра 7,62 mm, циљева на води на удаљености од 1.300 метара и циљева на копну удаљених 800 до 1.000 метара.

„ВАТРЕНИ СКОК 2017”

Завршним бојевим гађањем крајем маја на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде” окончана је вишедневна тактичка вежба „Ватрени скок 2017” Првог топовско-хаубичког дивизиона и Мешовитог ракетног артиљеријског дивизиона Мешовите артиљеријске бригаде из Ниша. Врло сложеној вежби претходила је вишемесечна припрема, најпре у нишкој касарни „Мија Станимировић”, а потом и у околини Ниша и Алексинца. Период интензивне обуке завршен је осмодневним покретним логоровањем које се одвијало на потезу Ртањ – „Пасуљанске ливаде”.

Артиљерци су увежбавали заузимање елемената борбеног распореда, поседање ватрених положаја, рад по командама за гађање, премештање с једног на други положај, док су припадници 69. логистичког батаљона правовремено и редовно обезбеђивали исхрану, воду, здравствену заштиту, техничку подршку...

Током боравка на полигону „Пасуљанске ливаде” припадници Првог топовско-хаубичког дивизиона извели су велики број вежбовних и испитних батеријских гађања и испалили више стотина пројектила – гађали су из уметнуте цеви 20 mm, а потом је изведено бојево гађање из хаубица 152 mm и топова 130 mm. Такође, припадници Мешовитог ракетног артиљеријског дивизиона дејствовали су из вежбовних уређаја за гађање на скраћеном растојању из лансера ракета самоходног четвороцевног 262 mm – РСЧ 262 mm *оркан* и ракетама *џламен* 128 mm.

Трећи пут заредом, у оквиру покретног логоровања, интегрисана је обука сталног и резервног састава. Уз то, у саставу јединица стажирали су и кадети Војне академије на дужностима командира водова, који су 2017. завршили школовање.

„ВАТРЕНИ УДАР 2017“

Припадници Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране почетком јуна реализовали су заједничко тактичко увежбавање „Ватрени удар 2017“. У току вишедневног увежбавања припадници Команде и јединица тог вида Војске Србије увежбавали су ангажовање на задацима ваздушног осматрања, јављања и навођења, дејства ловачке авијације, извођење противваздухопловних дејстава, пружање ваздухопловне подршке и трагања и спасавања.

„SAREX 39-17”

Министарство одбране, Министарство здравља и Директорат цивилног ваздухопловства 29. септембра успешно су реализовали вежбу трагања и спасавања „SAREX 39-17”, која је имала за циљ да тестира садејство цивилних и војних снага на дежурству у мисији реаговања на удес цивилног ваздухоплова на територији Србије.

Према сценарију вежбе ваздухоплов који је доживео удес у рејону Сјенице емитовао је сигнал за случај опасности, који је Спасилачко-координациони центар Директората пренео Оперативном центру РВ и ПВО, по чијем наређењу су активирани дежурне војне снаге за трагање и спасавање на аеродромима у Нишу и Краљеву.

Посада хеликоптера газела, с краљевачког аеродрома, имала је задатак да лоцира предајник летелице чије је тачне координате пренела радио-везом хеликоптеру Ми-8, који је уз помоћ екипе Клиничког центра из Ниша лоцирао и хитно превезао повређене назад на аеродром Ниш. Санитет службе за ургентну медицину је затим извршио прихват повређених и превезао их у Клинички центар, чиме је вежба окончана.

У вежби су учествовали Спасилачко-координациони центар Директората на Аеродрому „Никола Тесла”, 98. ваздухопловна бригада са својим хеликоптерским јединицама – 714. ескадрилом из Краљева и 119. ескадрилом из Ниша, као и Клинички центар Ниша.

„СТЕНА 02”

У Бази „Југ” и на полигону „Боровац” средином октобра одржана је петодневна тактичка вежба „Стена 02”, чији је први део реализовала инжињеријска чета опште намене из састава 310. инжињеријског батаљона из Прокупља, док су други део вежбе, који је одржан крајем месеца, извели лака пешадијска чета из састава 31. пешадијског батаљона Треће бригаде, вод Војне полиције из састава Трећег батаљона Војне полиције из Ниша и вод атомско-биолошко-хемијске одбране из 246. батаљона АБХО из Крушевца.

Вежба је имала за циљ да провери и оцени достигнути ниво интероперабилности и обучености јединице за извршавање сложених задатака у мултинационалним операцијама, према стандардима и процедурама Концепта оперативних способности.

„ГРОМ 2017”

Једна од најсложенијих командно-штабних вежби, која је реализована на територији Србије – „Гром 2017”, почела је узбуњивањем снага за командовање снагама за реаговање Војске Србије у ноћним сатима 24. октобра. Наредна два дана вежба се изводила на мирнодопским и вежбовним локацијама снага за командовање, на свим нивоима командовања, на више локација на територији Србије.

Вежбом су биле проверене, увежбане и унапређене способности снага за командовање у успешном и ефикасном командовању, провођењу процеса оперативног планирања и ефикасном вођењу операција, уз брзо и организовано поседање и премештање командних места.

Учествовао је део Генералштаба, Команде Копнене војске, Ратног ваздухопловства и ПВО, Команде за обуку, Гарде и њима непосредно потчињени састави намењени за подршку и обезбеђење.

„РАКЕТА 2017”

Припадници Првог ракетног дивизиона 250. ракетне бригаде за ПВД у новембру су почели са реализацијом показне вежбе „Ракета 2017” у Касарни „Мајор Драгутин Гавриловић” у Зуцама. На неколико радних тачака припадници ракетно-техничке батерије Првог ракетног дивизиона демонстрирали су борбени рад у ноћним условима, уз коришћење расвете за технички положај у пољским условима рада – комплетан процес припрема ракета за ватрену употребу у складу с технолошким процесом.

БОРБЕ У САЈБЕР ПРОСТОРУ

Симулационе вежбе су незаобилазан облик практичне обуке команди и јединица Војске Србије, а протеклих година Центар за обуку путем симулација стекао је драгоцену искуства у моделовању, припреми и реализацији таквих увежбавања. Симулациони софтвер „JCATS” обезбеђује командама јединица реалистичне услове за обуку у спровођењу штабних процедура на планирању и извођењу борбених операција у пуном спектру.

„РУЈАН 2017”

Средином марта изведена је вежба „Рујан 2017”, подржана рачунарским симулацијама, у којој су учествовали припадници Команде Четврте бригаде и 22. пешадијског батаљона Друге бригаде Копнене војске. Реч је о првој двостраној вежби подржаној рачунарским симулацијама бригадног нивоа, која је изведена у Војсци Србији.

„ЗИМА 2017”

Показна тактичка вежба Прве бригаде с бојевим гађањем „Зима 2017” одржана је почетком децембра на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде”.

Циљ здружене вежбе, нивоа батаљона, чија је тема била борбена група у одбрани с преласком у напад, било је приказивање обучености снага за командовање и потчињених јединица борбене групе у припреми, организовању и извођењу борбене операције у свим временским условима. Демонстриран је начин организовања и извођења тактичке вежбе с бојевим гађањем с борбеном групом, као и потребан ниво обучености јединица за извршавање постављених задатака у току извођења операције.

„ТЕЈА 2017”

Петодневна тростепена, једнострана командно-штабна вежба, подржана рачунарским симулацијама – „Теја 2017”, у којој су учествовали полазници 60. класе Генералштабног и 63. командно-штабног усавршавања реализована је крајем априла. Специфичност вежбе била је у томе што су официри наменски формирали команду привременог састава, искључиво у сврху обучавања.

„ВИРТУЕЛНИ ШТИТ 2017”

Крајем августа Команда Треће бригаде Копнене војске одржала је петодневну вежбу подржану рачунарским симулацијама – „Виртуелни штит 2017”.

У вежби, на којој су се обучавали припадници декларисаних јединица Војске Србије, осим припадника Треће бригаде, учествовали су и припадници Трећег батаљона Војне полиције, 246. батаљона АБХО и Центра за обуку путем симулација, као и представници Црвеног крста Републике Србије.

Осим обуке у штабном раду лица на кључним дужностима у декларисаним јединицама, на вежби се инжењеријска чета опште намене увежбавала за евалуацију НАТО-а нивоа „1”, а лака пешадијска чете, вод војне полиције и вод АБХО за евалуацију нивоа „2”.

„САЈБЕР ТЕСЛА 2017”

Вишедневна мултинационална командно-штабна вежба наше војске и Националне гарде Охаја – „Сајбер Тесла 2017” реализована је средином септембра у Касарни „Војвода Радомир Путник” Центра за обуку везе и информатике у Горњем Милановцу.

Уз припаднике Министарства одбране, Војске Србије и Националне гарде Охаја учествовали су и представници државних органа Републике Србије, који имају надлежности у области информационе безбедности.

Био је то други пут заредом да су припадници Војске Србије и Националне гарде из Охаја реализовали вежбу у области сајбер безбедности. Вежба је унапредила способности српских старешина и војника у познавању и коришћењу информационих технологија, процедура и поступака и указала на неопходност учешћа и осталих структура, с обзиром на комплексност напада из сајбер простора.

„ВАЗДУШНИ УДАР 2017”

Крајем септембра Команда 98. ваздухопловне бригаде извела је вежбу подржану рачунарским симулацијама – „Ваздушни удар 2017”, чија је тема ангажовање Бригаде у извођењу операција РВ и ПВО.

Симулационе вежбе су у РВ и ПВО постале један од значајних облика обуке команди и јединица. Протеклих година припадници тог вида Војске Србије су у Центру за обуку путем симулација проигравали најразличитије сценарије, управо онакве какве би могле да их задесе у реалним околностима.

„РОГОЗНА 2017”

Команда за развој Београдске бригаде, Жандармерија и Црвени крст почели су 30. новембра петодневну вежбу подржану рачунарским симулацијама – „Рогозна 2017”, која је имала за циљ проверу способности Команде територијалне бригаде за планирање, организовање и вођење одбрамбене операције у условима симулираног рачунарског окружења.

Проверено је и познавање начела употребе јединица и средстава, садејства с родовима Копнене војске и између видова Војске Србије, али и сарадња с осталим структурама система одбране, као и тактичке радње, технике и процедуре, те квалитет донетих одлука на свим нивоима командовања – од чете до бригаде.

ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР

У години за нама Инспекторат одбране осим редовних контрола јединица, команди и установа, реализовао и тродневну проверу оперативних способности дела јединица Војске Србије за хитно реаговање.

Ванредном инспекцијом, која је почела 7. марта, знаком за узбуну у Оперативном центру обухваћен је део снага из Специјалне бригаде и Војне полиције. Инспекцијски надзор вршен је истовремено на више локација у Србији с циљем да се надлежни органи увере да су јединице у потпуности припремљене да у најкраћем року одговоре на постављене задатке у оквиру предвиђених сценарија кризне ситуације. Иако је пракса да се у Војсци Србије спроводе редовни и ванредни инспекцијски надзори, тако комплексан вид провере снага извршен је први пут после више деценија.

„ЧЕЛИК 2017”

Дан Војске Србије, Дан победе и Дан Европе обележен је 9. маја централном свечаношћу на полигону Никинци, где је током приказа „Челик 2017” демонстриран део способности наше војске, као и

достигнути степен развоја српског наоружања и војне опреме.

Приказ, који је три месеца пажљиво припреман и којем је присуствовао државни и војни врх, као и бројни гости из иностранства, обележило је дејство бојевом муницијом више од 20 система наоружања, војне опреме, артиљеријско-ракетних система, авиона и хеликоптера система одбране и МУП-а, акције припадника Специјалне бригаде Војске и специјалних јединица Полиције.

Уз заглушујућу буку и успешно погођене мете, у делу свечаности посвећеном приказу гађања из стрељачког наоружања и борбених оклопних возила у најбољем светлу на полигону у Никинцима показали су се и вишенаменска оклопна возила *милош* и *лазар*, ракетни системи *морава* и модернизовани *огањ*, самоходна хаубица НОРА, самоходни артиљеријско-ракетни систем ПВО ПАСАРС, као и нови модел модуларне пушке.

Први пут широј јавности представљен је и противоклопни ракетни систем АЛАС. Реч је о вишенаменском систему великог домета, с принципом вођења ракета без непосредног визуелног контакта са циљем.

Приказано је и дејство модернизованог модела тенка М-84, последње актуелне варијанте савременог борбеног тенка развијеног на бази модификација и модернизација основне верзије М-84.

Министарство одбране и Војска Србије презентовали су и дејства противоклопног хеликоптера *гама*, намењеног за ваздухопловну ватрену подршку, неутралисање и онеспособљавање оклопних борбених средстава и утврђених тачака дејством противоклопним ракетама *маљушка*, као и авиона *орао*, предвиђеног за дејство по циљевима на земљи употребом вођених и невођених ракетних средстава и ваздухопловним бомбама различитих тежина.

У оквиру приказа оперативних способности Војске Србије демонстриране су и способности јединица Војне полиције у контроли територије у зони одговорности и решавање талачке ситуације, оперативне способности дела специјалних јединица Војске у садејству са специјалним антитерористичким јединицама МУП-а у противдиверзантско-терористичким дејствима, као и приказ способности санитарске евакуације ваздушним и копненим путем.

„СЛОБОДА 2017”

На батајничком аеродрому, 20. октобра, у част обележавања Дана ослобођења Београда у Другом светском рату, демонстриран је део оперативних способности Војске Србије приказом „Слобода 2017”.

Јавности су презентовани пристигли руски авиони МиГ-29 и савремена опрема војника по концепту „1500”, а у оквиру тактичко-техничког збора производи Одбрамбене индустрије Србије. У летачком делу програма, уз авијацију Војске Србије, наступила је и руска Акро-група „Стрижи”.

Прве секвенце приказа оперативних способности биле су посвећене решавању ситуације отмице ваздухоплова на редовној међународној линији, ангажовањем дежурне јединице ловачке авијације и презентацијом принудног катапултирања пилота чија је летица оштећена током акције.

Присутни су потом били у прилици да виде акцију тима за борбено трагање и спасавање, у коме су учествовали транспортни хеликоптер Ми-17, као и два хеликоптера гама, задужена за непосредну ваздухопловну ватрену подршку.

За то време део снага за противтерористичка дејства извео је акцију неутралисања терориста, ослобађања талаца и реализацију мера противдиверзионе заштите. На другу групу терориста, која је заузела део аеродромске инфраструктуре, кренули су, затим, припадници јединица Војне полиције ради обезбеђења рејона извођења противтерористичке операције. Тридесет падобранаца извело је специјални падобрански десант из авиона Ан-26.

Више од 20 хиљада посетилаца имало је прилику да види и примену технике брзог спуштања ужетом „фастроуп”, када су из два транспортна хеликоптера Ми-8 десантирани тимови, уз једновремени прилаз два хеликоптера газела, из којих је један припадник противтерористичког тима изводио ватрену подршку из ваздуха. Током неутралисања терориста рањено је неколико припадника противтерористичких тимова, као и терориста, због чега је демонстрирана и хитна медицинска евакуација ваздушним путем хеликоптером Ми-17, с тимом за трагање и спасавање, уз борбену подршку специјалних тимова.

После приказа способности јединаца наше војске на „земљи”, небо над батајничким аеродромом запарали су и ваздухоплови у саставу РВ и ПВО – авиони МиГ-29, авиони јуришници орао, школско-борбени авиони суџергалеб Г-4, као и авиони домаће производње типа ласџа-95, а пратио их је налет хеликоптера газела и гама, те транспортних хеликоптера Ми-17 и Ми-8.

Припадници Акро-групе „Стрижи”, који лете на ловачким авионима МиГ-29, извели су јединствен програм групних и соло акробатских маневара, међу којима су и прелети у поретку „пирамида”, „чекић”, „стрела”, „крст” и „крило”.

МИГОВИ ЗА СРБИЈУ

21

Тридесет година од последње набавке борбених авиона у Србију су, с првим данима октобра, руским транспортним авионом Ан-124 стигли авиони МиГ-29. Шест авиона представљају раније договорену војнотехничку помоћ коју је Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана Србије добила од Оружаних снага Руске Федерације. Ваздухоплови, који су у најкраћем року стављени у функцију, представљају значајан допринос способностима, уз које ће припадници РВ и ПВО моћи у потпуности да допринесу безбедности Републике Србије и њеног ваздушног простора.

Није изостао ни демонстрациони скок припадника 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде, у једном налету, с висине од 2.000 метара, који су небом пронели заставе Србије, Војске Србије, Специјалне бригаде и Града Београда.

У оквиру „Слободе 2017“ наступио је и пешадијски ешелон снага за реаговање опремљен по пројекту „1500“, у чијем су саставу припадници извиђачких чета бригада Копнене војске, 63. падобранског батаљона, батаљона за противтерористичка дејства, део припадника Војне полиције и 72. извиђачко-диверзантског батаљона Специјалне бригаде, коме се на стајанци батајничког аеродрома, у строју, придружио и моторизовани ешелон.

ПРОЈЕКАТ „1500+“

23

На полигону „Никинци“ 9. новембра представљен је динамички приказ дела пројекта „1500+“ и тестирање новог стрељачког наоружања, заштитне балистичке опреме и осталих средстава из производног програма групације Одбрамбена индустрија Србије. Реч је о наставку пројекта „1500“, који подразумева опремљеност елитних јединица Војске Србије најсавременијим наоружањем и војном опремом.

Приказано наоружање и војна опрема у највећој мери били су домаће производње, а с њиховим увођењем у значајној мери ће се повећати способности, пре свега, наших пешадијских и специјалних јединица.

Пројекат „1500+“ обухвата наоружање и војну опрему из домаћег развоја, у које спада нова генерација стрељачког наоружања повећане ефикасности – модуларне аутоматске пушке М17 6,5×39 mm / 7,62×39 mm, снајперске пушке репетирке М07 и полуаутоматске М91/16, далекометне снајперске пушке 12,7 mm М12 и тактичке пиштоље Е3 9 mm ПАРА, из производног програма „Застава оружја а.д.“ Крагујевац и РБГР 40 mm, који производи ППТ Наменска.

Опрему чини и нова генерација муниције 6,5×39 mm ГРЕНДЕЛ и 7,62×54Р, као и нова генерација нишанских система за аутоматске пушке (оптички и рефлексни нишан), затим оптоелектронски видео-нишан и осматрачко-нишански монокулар и бинокулар за ноћна дејства.

Средства којима се јединице Војске Србије опремају у оквиру пројекта „1500+“ су и савремени комплет заштитне балистичке и тактичке опреме, наоружана даљински управљана беспосадна платформа *милош*, нова генерација осматрачких оптоелектронских система МИП-1, као и оклопна борбена возила *лазар-3*.

Овај пројекат обухвата и сет комуникационо-информатичке опреме с одговарајућим софтверима командно-информационог система, извиђачке беспилотне ваздухопловне платформе *врабац*, *квадкоптер* и нова неборбена возила „Застава“ НТВ.

ОБУКА РЕЗЕРВНОГ САСТАВА

Војска Србије састоји се из мирнодопског и резервног састава. Да би те две компоненте у случају непосредне ратне опасности у потпуности биле усаглашене, неопходно је да се и резервни састав обучава према предвиђеној динамици. У 2017, после више година паузе, на адресе војних обвезника широм Србије стигли су позиви за редовно обучавање резервног састава. Реч је о реалној потреби да се мушкарци, који су у највећој мери средњег животног доба и чије су се физичке способности знатно промениле у односу на период када су служили војни рок, поново уведу у тренаж. Специфичност у односу на ранији начин обуке резервног састава огледала се у чињеници да се сада позивају целокупне јединице, а не појединци, како би се током обуке резервни састав и професионални припадници Војске Србије што боље уиграли.

Крајем маја на самосталном аутоматизованом стрелишту „Пескови“, у близини Пожаревца, обучавана су лица из резервног састава Београдске бригаде.

Припадници резервног састава 2. механизоване чете 16. механизованог батаљона Прве бригаде извели су 15. септембра, после интензивне петнаестодневне обуке, тактичке вежбе с бојевим гађањима механизованим водовима на тенковском стрелишту „Орешац“.

Гађању је претходила индивидуална и колективна обука на полигонима сремскомитровачке ка-

сарне и у ближој околини. Стални чланови борбених возила пешадије БВП М80А, командири, возачи, оператори-нишанције и искрцни део – стрелци, пушкомитраљесци и снајперисти, понављали су и утврђивали знања стечена на служењу војног рока, али и стицали нова, претачући их вежбањем у вештине.

У јединицама Друге бригаде лица из резервног састава изводила су крајем септембра обуку и тактичка увежбавања за различите специјалности. За 20 дана, колико је обука трајала, реализовали су теме из стројеве, тактичке и ватрене обуке. Резервни састав је, између осталог, обучаван за коришћење топографских карата, осматрање, гађање пешадијским и наоружањем рода.

И резервисти на ратном распореду у Тимочкој бригади, који чине јединицу еквивалента чете, а позивани су преко локалних центара Министарства одбране из Зајечара, Бора, Неготина и Пирота, почетком октобра су на логорском простору и аутоматском стрелишту „Кривул“ код Зајечара реализовали двонедељну обуку. Та обука, коју је организовала Команда за развој Тимочке бригаде, изводила се у три дела, почев од индивидуалне основне, специјалистичке и колективне обуке групе – одељења.

Војни обвезник, по важећем *Закону о војној, радној и материјалној обавези*, може у току једне календарске године бити позван на обуку 15 дана, односно 90 дана на војну вежбу, када је реч о пасивној резерви. Сваком припаднику који је позван на обуку или војну прво следећу трошкови путовања од места пребивалишта до локације његове јединице. У зависности од тога да ли су војни обвезници запослени или не, припадају им различите накнаде. Незапосленима припада накнада коју прописује Влада, док запослени примају плату код свог послодавца, коју рефундира Министарство одбране.

ОДБРАМБЕНА ИНДУСТРИЈА СРБИЈЕ

Србија је препознала да одбрамбена индустрија не служи само као помоћ одбрани земље већ и као начин и средство за унапређење економије и бољи животни стандард грађана, те је у периоду од 2014. до 2016. године у одбрамбену индустрију инвестирала 126 милиона евра. Мимо сопствених улагања фабрика, држава је у 2017. уложила 50 милиона евра у фабрике наше наменске индустрије. Укупна вредност издатих извозних дозвола у 2017. је око 870 милиона долара, односно за 24 одсто више него у 2016. години.

Осим тога, крајем јуна на Београдском сајму одржан је 8. Међународни сајам наоружања и војне опреме „Партнер“, манифестација на којој су приказане могућности наше одбрамбене индустрије – сложени артиљеријски и ракетни системи, савремено стрељачко наоружање и муниција, борбена оклопна возила, електронска опрема, лаки авиони, нови радар, различити тренажери, заштитна балистичка опрема, борбени патролни чамци...

„Партнер“ се одржава сваке друге године. Покровитељ манифестације је Министарство одбране Републике Србије, а суорганизатори су „Југоимпорт – СДПР“ и Београдски сајам.

ТЕНКОВСКИ БИАТЛОН

Боје наше земље на Међународним војним играма у Руској Федерацији почетком августа бранили су тенкисти и интенданти Војске Србије. На полигону „Алабино“, недалеко од Москве, у надметању у најатрактивнијој дисциплини игара – „Тенковском биатлону“ – одмериле су се екипе из 19 земаља, међу којима су били и српски тенкисти.

Потпоручник Младен Икић из 26. тенковског батаљона Друге бригаде проглашен је за најбољег командира тенка у конкуренцији 57 посада, док је екипа наше војске освојила шесто место. Српски тенкисти тренирали су и такмичили се на тенковима Т-72 Б3, које су за ту прилику обезбедили руски домаћини. Одласку у Руску Федерацију претходиле су двомесечне припреме широм Србије.

Осмочлана екипа наше војске први пут се, са још шест земаља учесница, такмичила и у дисциплини „Пољска кухиња“, у категоријама пекарски производи и кулинарство, освојивши треће место за производњу хлеба по руској рецептури. У пет фаза, осим надметања у припреми кулинарских специјалитета националне кухиње и пекарских производа, кувари Војске Србије демонстрирали су и вештине у руковању оружјем.

ОЈАЧАВАЊЕ ПРОФЕСИОНАЛНОГ СТРОЈА

У 2017. години Војска Србије примила је 1.538 војника у професионалну службу, а у процедури за пријем је још 639 кандидата. Дobar одзив за добровољно служење војног рока не јењава, јер млади у томе виде шансу за добијање сталног посла.

Осим тога, после строге селекције и интензивне шестомесечне обуке, у истом периоду војнички строј ојачан је и за 125 подофицира, младића и девојка који су се пре тога доказали као најбољи професионални војници у јединицама.

Војска Србије постала је богатија и за 187 официра, који су после школовања на Универзитету одбране добили потпоручничке чинове. Војну академију завршило је 160 кадета и кадеткиња 138. класе. Медицински факултет ВМА завршило је 27 момака и девојака, међу којима 24 из 3. класе Медицинског факултета и троје с мастер студија.

У ТРЕЋОЈ МИСИЈИ

Мало је задатака из треће мисије – помоћ цивилном становништву – с којима се Војска Србије није сусретала током 2017. године.

Година је почела снежним сметовима и завејаним становништвом у планинским селима широм Србије. Инжињеријске јединице Копнене војске данима су помагале у отклањању последица елементарних непогода.

Механизација Треће бригаде учествовала је у рашчишћавању завејаних путева и саобраћајница у околини Ниша, оспособила је путни правац од Хума до Лесковика у дужини од шест километара и извукла неколико завејаних путничких возила.

Инжињеријске машине ангажоване су и на рашчишћавању путних комуникација у Копненој зони безбедности и делу државне границе према Бугарској и Македонији.

На захтев Штаба за ванредне ситуације, у општину Сјеница упућене су две цистерне за воду ради водоснабдевања становништва у селу Крајиште. Припадници Треће бригаде чистили су снежне наносе на путевима у општини Лебане, а Четврте у општини Бујановац.

Војници 98. ваздухопловне бригаде из Ниша почетком марта били су ангажовани на гашењу шумских и пољских пожара у местима око Кладова и Неготина. Захваљујући раду људства из Сектора за ванредне ситуације и припадника Војске Србије ситуација на терену била је брзо под контролом.

Инжињерци 210. батаљона у прошлој години завршили су реконструкцију пута до родне куће војводе Петра Бојовића, у нововарошком селу Мишевићи, као и пут ка родној кући хероине Милунке Савић, у селу Копривница код Јошаничке Бање, а у Београду је реконструисан и отворен парк Милице Ракић.

Током децембра припадници Војске Србије организовали су предавања „Војни пиротехничар у основној школи“ у 23 школе за 2.015 ученика и 100 просветних радника.

Војни лекари су у години за нама у 26 општина и 35 села бесплатно прегледали више од 1.100 становника.

Прошле године је више од 43.000 грађана у склопу акције „Отворени дан“ посетило касарне и дружило се с војницима разгледајући технику и наоружање које се налази на употреби у јединицама Војске Србије.

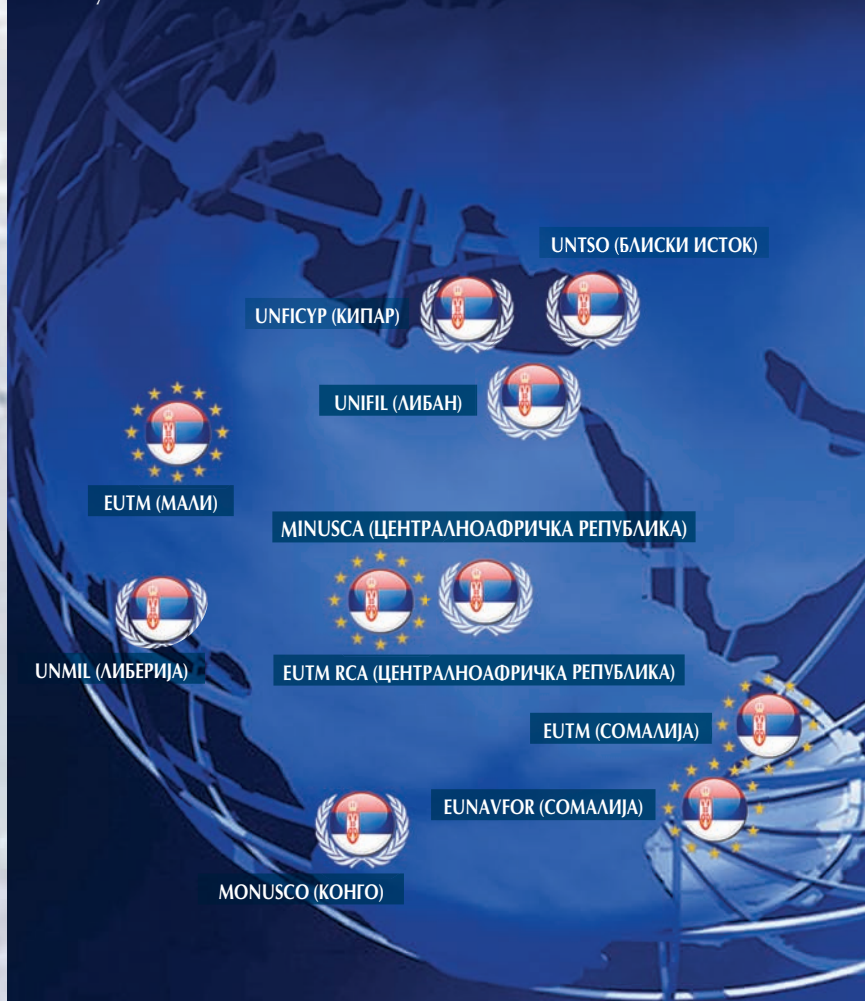
У СЛУЖБИ МИРА

У кризним жариштима у Африци и на Блиском истоку, од Кипра и Либана до Сомалије, тренутно је 329 наших мировњака, а у последњих 12 месеци 652 српска „плава шлема“ била су ангажована у служби мира. Учествојући у десет мисија под окриљем Европске уније и Уједињених нација, наши војници успостављају мир и безбедност с партнерима широм света.

Осим хуманог аспекта у очувању глобалног мира, мировњаци помажу развоју земље и становништва погођеног кризом. У свим мултинационалним операцијама „плави шлемови“ Војске Србије показали су се као одлични војници и професионалци.

Њихов одговоран однос према изградњи мира у кризним регионима познат је у Уједињеним нацијама и Европској унији, што знатно доприноси угледу Републике Србије и Војске Србије у међународној заједници.

Учеће у мултинационалним операцијама прилика је за рад и стицање искустава у међународном окружењу, али и за усавршавање на личном и професионалном плану.

ВОЈНО ЗДРАВСТВО

Институт за микробиологију ВМА опремљен је прошле године новим лабораторијским системом, који узрочнике заразних болести идентификује за максимално два дана, уместо три до пет по класичној анализи. Набављени су и мултислајсни скенер с напредним софтверским алатима, који ће ускоро бити пуштен као четврти скенер на ВМА, и нови апарат за магнетну резонанцу с напредним секвенцама. За потребе војних осигураника у претходних 365 дана набављени су лекови у износу од 1.300.000.000 динара.

За сада потписани уговори за лечење цивила постоје у три војноздравствене установе – у ВМА и војним болницама у Нишу и Новом Саду. У претходној години у војноздравственим установама прегледали су 93.843 војна и 40.446 цивилних осигураника. Војни лекари извели су 7.388 већих и 4.854 мање операције, док здравствене установе из система Министарства одбране бележе 122.826 болничких дана.

Следећи пример цивилних здравствених установа које су увеле отворен дан – бесплатне здравствене прегледе за све пацијенте, у војноздравственим установама у Београду, Новом Саду и Нишу бесплатно је прегледано више од 1.500 грађана.

Врхунац успеха српских лекара јесте успостављање лаке пољске болнице Нивоа 2, која је под окриљем УН оформљена у Централноафричкој Републици. Пољска болница има специјалистички ниво – пријемно одељење, тим за евакуацију ваздушним путем, развијен хируршки, интернистички и инфективни модул, гинеколога, радиолога, фармацеута, лаборанте, медицинске техничаре, интензивну негу, добру дијагностику, лабораторију и логистику. Кроз њу свакодневно пролазе на десетине пацијената, а на сталном болничком лечењу је од осам до десет пацијената.

Учешће војних лекара у мисијама прилика је да се интернисти, инфектолози, али и остали специјалисти сусретну са тропским болестима каквих у нашој земљи нема – да се дијагностикује маларија, тифус, денга грозница и сличне болести. Хирурзи и ортопеди сусрећу се с ратним повредама, увиђајући до ког обима се може збрињавати на том специјалистичком нивоу, у условима који потпуно одговарају ратним дејствима.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ

Универзитет одбране је најмањи државни универзитет који обавља делатност високог образовања на академским студијама првог, другог и трећег степена из више научних области у оквиру образовно-научних поља друштвено-хуманистичких, техничко-технолошких и медицинских наука. Основан је 24. фебруара 2011, а садашњу структуру добио је организацијско-формацијским променама у години за нама. Обједињен је образовни потенцијал Министарства одбране и Војске Србије, тако да Универзитет у свом саставу има Ректорат, Војну академију, Медицински факултет ВМА, Школу националне одбране, Институт за стратегијска истраживања и Институт за научне информације.

Једина је војнообразовна и научна институција која шкољује и обучава будући официрски кадар према плановима и потребама нашег система одбране. Међу кадетима су и самофинансирајући студенти и студенти из страних земаља.

Претходну годину на Универзитету обележила су четири међународна научностручна скупа – Омладински форум, у оквиру сарадње Србије и Организације Уговора о колективној безбедности (ОДКБ) „Актуелни проблеми обезбеђења евроазијске безбедности“, ИСИКС 2017 – „Асиметрија и стратегија“, „Утицај промена у оперативном окружењу на припрему и извођење (пројектовање) операција“ и „Учење на даљину 2017“.

МЕЂУНАРОДНА ВОЈНА САРАДЊА

Током 2017. године Министарство одбране и Војска Србије били су активни и у области међународне сарадње. За 365 дана убележено је 318 активности, реализовано 16 министарских посета, а 674 припадника наше војске учествовала су на 15 мултинационалних вежби са војницима из више од 30 армија света. Потписано је више међународних споразума – меморандум између влада Србије и Републике Српске о сарадњи у области ваздухопловства, споразум о сарадњи у области одбране с Румунијом, као и споразум о размени и узајамној заштити тајних података између наше земље и Кипра.

Нотом о приступању Србије Техничком споразуму о оснивању HELBROC створени су предуслови за наше ангажовању у тој борбеној групи.

УНАПРЕБЕЊЕ СТАНДАРДА

Како би се побољшао стандард и материјални положај запослених у Министарству одбране и Војсци Србије, државно руководство предузело је низ мера. Дневна накнада за рад на терену и дневна накнада трошкова за службу на посебним војним објектима сада износи 1.100 уместо доскорашњих 800 динара. Уведена је и солидарна помоћ за рађање детета која је у висини просечне нето зараде (за новембар је износила 47.575 динара). Крај 2017. године обележила је исплата бонуса свим припадницима система одбране у износу од 10.000 динара.

Прошле године установљена је нематеријална стимулативна мера из надлежности министра одбране, која подразумева седмодневни одмор са чланом породице у објектима Министарства одбране и Војске Србије намењеним за одмор и рекреацију на Тари, Врњачкој Бањи или Моровићу. Поменуте награде до сада је добио 351 припадник Министарства и Војске.

РЕШАВАЊЕ СТАМБЕНИХ ПИТАЊА

У години за нама до крова над главом дошло је 347 припадника Министарства одбране и Војске Србије. Њих 233 стамбено питање решило је субвенционисаним кредитима, за шта је у претходној години одобрено 612 милиона динара, док је 114 активних и пензионисаних припадника система добило војни стан.

На иницијативу председника Републике, у сарадњи с Министарством унутрашњих послова и Безбедносно-информативне агенције, започела је израда пројекта дугорочног стамбеног збрињавања припадника свих безбедносних структура.

НОВЕ УНИФОРМЕ

Министарство одбране и Војска Србије током прошле године набавили су 7.030 комплета теренске униформе М-10 и 2.000 чизама, а уговорена је набавка још 8.000 теренских чизама. Са фирмом „Јумко“ из Врања закључен је уговор за набавку још 20.000 комплета униформе М-10 и додатних 2.000 комада ветровки, блуза и панталона, 4.000 кошуља и мајица, 3.400 панталона летњих М-12 и 400 комплета униформе за потребе припадника Војске који се упућују у мултинационалне операције. Закључен је и уговор за набавку 27.003 теренске чизме, у вредности од 259.974.082 динара.

ИНФРАСТРУКТУРНИ РАДОВИ

У години за нама завршена је изградња вишенаменског учioniчког центра за обуку и Команде центра у Бази „Југ“, као и објеката за смештај возила у Новом Пазару и Сремској Митровици. Изграђена је „Бела соба“ у Војнотехничком институту, а извршена је и гасификација комплекса у Техничком ремонтном заводу „Чачак“ и реконструкција објеката. Почело је и реновирање Спортског центра и дела спаваоница на Војној академији, чиме ће се створити бољи услови за развој физичких способности кадета и професионалних војних лица из гарнизона Београд.

ПОВЕЋАЊЕ ПЛАТА

Буџет намењен за финансирање Министарства одбране за 2017. годину реализован је у износу од 99 одсто, а у Нову годину Министарство улази без неизмирених доспелих обавеза, чиме је систем показао да се домаћински односи према новцу који се улаже у Војску. С таквом праксом наставиће се и у 2018. години, а простора за побољшање стандарда припадника и набавку наоружања и војне опреме има, с обзиром на то да је буџет Војске Србије повећан за 11,6 милијарди динара у односу на 2017. и износи 70,5 милијарди динара. Стога су и плате припадника Министарства одбране и Војске Србије од јануара 2018. године увећане за десет одсто. ■